

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Cornelii Iansenii Episcopi Iprensis Avgvstinvs

In Qvo Genuina sententia profundissimi Doctoris de Auxilio gratiæ medicinalis Christi Salvatoris, & de prædestinatione hominum & Angelorum proponitur, ac dilucidè ostenditur

Jansenius, Cornelius

Lovanii, 1640

De gratia Christi Salvatoris Liber X. Qui est de reprobatione hominum & Angelorum.

urn:nbn:de:hbz:466:1-13704

CORNELII IANSENII
EPISCOPI IPRENSIS
DE
GRATIA CHRISTI
SALVATORIS
LIBER DECIMVS.

Qui est de reprobatione hominum
& Angelorum.

CAPVT PRIMVM.

Quis ordo reprobationis quorundam Angelorum
negativæ & positivæ; ante, an
post prævisa merita.

Eius quæ de prædeterminatione angelorum & hominum diximus, non est difficile de nonnullis quaestionibus, quæ de reprobatione creaturarum rationalium agitantur, maxime de causa ejus, certi aliquid, juxta S. Augustini sententiam, statuere. Nam ut ab Angelis & primis hominibus in statu innocentie constitutus inchoamus,

Quemadmodum Deus neminem angelorum (& idem est in omnibus judicium, de hominibus innocentibus) prædestinavit ad gloriam efficacem, ante prævisionem operum, & perseverantiam in charitate, ita quoque neminem reprobavit, nisi postquam eum à justitia defecturum esse præscivit. Habuit igitur Deus generalem voluntatem benevolentiam erga omnes, ex qua, quantum in se est, omnium beatitudinem æternam voluit, omnibusque propterea beatitudinis consequendæ media sufficientissima largitus est. Non enim solum ipsis liberum arbitrium, sed etiam bonam voluntatem, hoc est, charitatem dedit, & addidit adjutorium per quod in suscepta charitate perseverare possent, & sine quo perseverare non possent, ita tamen ut perseverare & non perseverare in eorum libero relinqueretur arbitrio. Tale

quippe erat, ut Augustinus ait, adjutorium quod quilibet eorum desererat cum vellet, & in

quo permaneret si vellet non quo fieret ut vellet. Ex quo fiebat, ut instar Agonothetæ, qui omnibus indifferenter præmium proponit, & vires & media consequendi tribuit, quorum usum libero relinquit arbitrio, ut unicuique tandem rependat juxta meritum suum; ita Deus seriam haberet erga omnes quos considerat, beatitudinis impartendæ, quantum in se est, voluntatem; ita videlicet, ut licet ab ea neminem se lucebat, si etiam nemini peculiariter & efficaciter vellet, nisi prævisionem voluntatis inclinationem utriusque præsciebat. Sic ergo positus quicumque angelus perfectissime in manu consilii sui, statum & casum, permañentem cum Deo, & defectio nem à Deo gloriam, ac damnationem, prædestinationem, & reprobationem suam in se habebat positam potestate. Nihil enim, efficaciter a genicis præveniendæ voluntates, non solum de dando præmio ac pena, sed nec de levendo uni præ altero, in studio Deus utrumque constituerat; sed erant omnia libera & potentissima, non tamen sine Dei gratia & adjutorio relicto voluntati; ut non sit opus multis, de signis divinæ voluntatis erga prædestinatos & reprobatos hic satagere. Nam erga omnes æquiter ante prævisa merita sese habuit: neminem ad præmium & penam efficaciter, neminem ad meritum vel demeritum prædestinavit aut reprobavit, omnibus æternam vitam simpliciter affectu voluit, ex quo omnibus gratiam & adjutorium sufficientissimum

accidit.

dedit; sed postquam quarundam voluntatum inclinationes in malum & confensiones vidit, ex illa & post illam praescientiam decreti reprobationis ad damnationem sanxit. Et istum euidem reprobationis eorum fuisse ordinem, ex Angelorum praedestinatione superius tractata, & maxime ex natura adiutorii angelici & primorum hominum, satis intelligitur. Nullum quippe fuit respectu Angelorum, aut hominum innocentum, efficacis auxilium, quo in eis operaretur velle, sed omne auxilium sufficiens tantum, cum quo de facto angeli permanere voluerunt & permanserunt. Non enim efficacis idcirco dicitur, quia reipsa cum voluntate in effectum influit, sed quia operatur ut velit, ut faciat, ut perseveret. Cum ergo nullum esset huiusmodi adiutorium, sed omne quaecumque tandem esset, in libero voluntatis motu relinqueretur, nulla etiam in Deo fuit voluntas efficacis, qua uni Angelo pro altero salutem efficaciter voluit, antequam eum perseverare praescisset. Nulla proinde consequenter voluntas in Deo fuit reprobandi quemquam, ante praesens eiusque finem, sive de reprobatione positiva, sive de negativa loqui velis. De positiva, res aperta, quia peccatum praecessisse supponit, cui poena rependenda decernitur. De negativa, non minus evidenter patet. Nam negativa reprobatio,

A non est aliud, nisi praedestinationis privatio, iam vero ante praevisionem perseverantiae, nullus Angelorum sive ad gloriam, sive ad perseverantiae meritum praedestinatorum sunt: ergo nec negative reprobatus, nisi omnes Angelos ante peccati & meriti praevisionem negative reprobatos dici velis, quod nemo sanus dixerit. Nam talis negativa reprobatio, seu non praedestinatorio, si quem locum ibi habuisse dici debeat, in illo signo respectu omnium pariter locum habuit.

Vnde nec permissio primi peccati cadentium Angelorum, reprobationis negativae effectus esse potuit, ubi nulla talis reprobatio fuit, sed illa fluxit ex alia generali circa creaturam rationalem providentia, quam S. Augustinus detexit, quando dicit; quod Deus prius voluit ostendere, quid posset eorum liberum arbitrium, deinde quid suae gratiae bonum, iustitiaeque iudicium. Hic ergo reprobationis Angelorum ordo & ratio, juxta D. Augustinum fuit. Quo etiam cum hominibus primis ante peccatum actum fuisse, & cum tota posteritate agendum consequenter sentiendum est. Universum quippe humanum genus ex peccati futuri praevisione, perinde prorsus ac daemones, fuisse tam negative quam positive reprobatum, nisi divini iudicii severitatem misericordia indebita temperasset.

Lib. de corr. & grat. 10

CAPVT SECVNDVM.

Quis ordo reprobationis lapsorum hominum.

P

ostquam igitur primi homines ab illa mirabili libertate & potestate lapsi sunt, iustissimamque damnationem, sub corporis & animi gravissimis suppliciis, in hoc mundo, & aeternam in altero meruerunt, illa Dei aequabilitas erga omnes & singulos, quam ante diximus, non amplius locum habuit; quamvis id nonnulli recentiores, nimis enormiter ab Augustino & veritate aberrantes, persuadere moluntur. Ex quo consecutum est, ut aliam quoque praedestinati rationem cum illis sibi Deus ineundam esse iudicaverit, quemadmodum hoc tractatu fuse diximus; quae quisquis intellexerit, non difficile perspicit, quid de reprobatione hominum lapsorum arbandum sit. Ut igitur profundissimi Doctoris mens liquidius perspicatur, memoria repetendum est, id quod de electorum aeterna praedestinatione & temporali adiutorio quod ad eius executionem datur, tam hoc libro, quam cum de gratia voluntatis, libro secundo tractaremus, & alibi saepe diximus. Multis enim asseruimus, electionem earum non solum ad merita liberationis a damnatione, sed etiam ad ipsam liberationem seu gloriam esse factam, ante praesentiam ullius meriti, sive operis, sive voluntatis bonae, & adiutorium, quo fit executio, iam esse tale, ut per hoc Deus in eis velle, & operari, surgere &

A stare, meritum & perseverantiam, vitam & mortem in eis sua charitate operetur; nec ullum praeterea tunc dari medicinale Christi quasi potentiale adiutorium, quod si scilicet dicunt, cum quo, tanquam in libera sua voluntate constituto, possit surgere, aut stare, aut operari, aut perseverare si velit.

Hae igitur S. Augustini principia quisquis perceperit, iam facile videt

Primo, non posse statui, quod recentiores plerumque solent, voluntatem quandam generalem, qua Deus velit omnes homines in damnatione primi peccati positos salvos fieri, ex qua voluntate, non solum generalia redemptionis remedia, sed etiam sufficientia adiutoria, omnibus etiam reprobis preparaverit. Sicut enim talia sufficientia adiutoria non dantur omnibus, imo nulla omnino post lapsum sunt, ita nec voluntas illa generalis ex qua promanare dicuntur.

Qua quidem causa vera est, cui S. Augustinus in scriptis suis universalem voluntatem, qua Deus velit omnes omnino salvos fieri nunquam ab initio conversionis usque ad vitam terminum agnovit, sed semper constanter impugnavit, vid. de illi

illumque Apostoli locum; Deus vult omnes homines salvos fieri, quo recentiores id expressum volunt, de efficaci voluntate, quam circa praedestinos habet, semper explicaverit: eosque indignis ab iudicatu & ineptia darguerit.

De grat. Christi

re. de. c. 21.

arguerit, qui Deum circa omnes proflus, etiam illos qui pereunt, talem voluntatem habuisse sentirent. Qua de re, cum late alibi disertum sit, non est hic iterum dicendi locus. Nam inde utcumque intelligitur, talem voluntatem generalem, fuisse Massiliensium basim, ex qua ipsi media omnibus hominibus sufficientia largiti sunt & consequentissime, nullam predestinationem electorum, nisi in provisione futurorum, fabricarunt.

Secundo videt, hominum liberandorum predestinatione, siue ad gratiam, siue ad gloriam, mere gratuitam esse debuisse, atque ita omnem provisionem operis aut voluntatis antecedere. Nam & ipsa opera & voluntas bona, quae quis previsa esse vellet, per adiutorium efficax, non solum sine quo velle non posset, sed quod ipsum velle tribuit, & liberaliter donandum, & proinde predestinandum est.

Tertio videt, hoc ipso quo Deus non omnes, sed certos tantum & peculiariter selectos ex perditione seu damnatione quam incurterant, liberandos esse decrevit, & illis solis beneficia liberationis danda preparavit, iam ceteros exclusos esse, & negativè reprobatos. Hoc enim nihil est aliud, quam eos hoc ipso non esse predestinatos, ut per talia liberationis beneficia à damnatione liberètur.

Videt quartò, hoc ipso quoque reliquos qui sic ab illo numero liberandorum beatissimo seclusi sunt & negativè reprobati, etiam positivè reprobatos dici posse. Non enim sic preteriti sunt à Deo, ut quodammodo manserit voluntas ejus de ipsorum salute vel perditione suspensa; sed sic ut fuerit voluntas fixa, eos relinquendi in isto statu, ex quo ceteros liberare statuebat. Ille autem citra dubium perditionis ac damnationis est status.

Lib. de corp. & gra. c. 7.

Lib. de dono perf. c. 17.

Vnde Augustinus: *Non sunt ab illa consensione discreti quam constat esse damnatam.* Et in alio loco, cum definitionem predestinationis sanctorum dixisset esse preparationem beneficiorum Dei, quibus certissime liberantur, scilicet à perditione, quicumque liberantur, statim adjicit: *Ceteri autem, ubi, nisi in massa perditio-*

nia iusto divino iudicio relinquuntur? Hoc ipso igitur quo relinquuntur in statu damnationis, positivè quoque reprobati sunt, quia Deus non solum eos non vult liberare, sed etiam positivè vult in damnatione relinquere, quia *ira Dei manet super eos*, ex qua praeter ipsos eos nemo liberare potest. Quod si verò statueremus, ut multi recentiores faciunt, predestinationem hominū gratuitā ad meritum & primum, ante provisionem ullius operis ex puro Dei beneplacito factam esse, antequam massa hominum peccato infecta praesciatur, iam facile esset intelligere, quo pacto quibusdam electis ad gratiam & gloriam, ceteri tantum negativè, in hoc signo rationis, nondum positivè reprobati dicerentur. Nihil enim adhuc tum in isto signo rationis praevixisse ponitur Deus, quod positivam reprobationem, seu decretum damnationis inferendè provocasse censetur. Porro ista positiva reprobatio non sic intelligenda est, quasi Deus hoc ipso quo quosdam liberandos ad aeternam vitam eligit, ceteros positivè ad poenas omnes sensus quas in inferno re ipsa pro peccatis omnibus passuri sunt, reprobando damnaverit. Hoc enim decretum, sine dubio, posterius est & omnium futurorum peccatorum, ipsiusque mortis in peccatis praesupponit praescientiam; sed ita potius, ut hoc ipso ceteros praeteritos positivè voluerit excludere dumtaxat ab aeterna vita, quae est in regno suo: seu, quod idem est, positivè noluerit eos à toto statu perditionis in quo eos jacere videt, hoc est, finaliter à perditione liberare. Quod sane non est aliud, quam velle damnare, quatenus exclusio à vita aeterna & regno Dei, gravissima creaturae rationalis est damnatio.

Tandem verò, quia peccatum istud non solum exclusionem à Dei regno meruit, sed alias etiam sensibiles & intelligibiles poenas, neque omnes, quos à regno suo reprobaverit, cum isto solo damnatae originis peccato ex hac vita discessuros videt, cum eos in peccatis mortuos esse praeviderit, decretoria damnationis totalis sententia aeternis supplicis addicuntur.

CAPVT TERTIVM

Causa reprobationis, secundum considerationem absolutam, est massa damnationis siue peccatum originale, & quo sensu.

EX isto reprobationis hominum lapsorum ordine, non est etiam operosum questionem de causa reprobationis & ejus effectibus definire. Et causa quidem, ut apertius constare possit, tollenda est primum ambiguitas, quid nomine reprobationis intelligatur. Distinguunt igitur plerique recentiores reprobationem, ut iam recingimus, in negativam & positivam. Negativa est eis, pura omni lio predestinationis gratuita. Positiva in actu positivo sita est quo Deus aliquem tanquam indignum praedestinatione

à regno caelorum, excludit. De utriusque vero causa loqui possumus vel absolute, cur alii qui reprobentur, vel comparatim, cur hic praeter illo cuius pars causa est, reprobetur. Itaque, primo modo de reprobatione loquendo, qui putant homines & Angelos quosdam gratuita Dei voluntate ad regnum Dei & efficacy in gratiam predestinatos esse, & ceteros praeter terminos ante quosdam meritorum praescientiam, nullam istius reprobationis negativam, seu non praedestinationis causam, ex parte hominis esse dicunt, sed solum liberam voluntatem

ratem

tatem Dei, qui distribuat bona sua sicut vult. Positiva vero reprobationis causam dicunt esse, prævisum peccatum, quo creatura indicatur indigna & regno & gratia Dei. Sed iuxta doctrinam S. Augustini facile ex iis quæ diximus animadvertitur, nullam respectu Angelorum aut hominum negativam reprobationem esse fabricandam. Nam si statum in quo utriusque conditi sunt, respicias, neutri ante prævisa merita prædestinati, neutri negativè reprobati; nisi hoc ipso etiam beatos Angelos negativè reprobatos, hoc est, non prædestinatos dicere velis, quæ non est mens eorum qui negativam reprobationem in medium protulere: si vero statum reprobationis ex quo liberandum est genus humanum (unde proprie hominum prædestinatio & reprobatio incipit) jam hoc ipso, ut diximus, quo quis à Deo, alios liberandos prædestinante, præteritur, etiam velut indignus reicitur, & proinde positivè reprobatur. Vnde in S. Augustini doctrina, etsi recte dici possit, aliquos non esse prædestinatos, nullus tamen istius negativæ reprobationis est usus; quia semper ei, in omni signo divinæ rationis, positiva conjuncta est, propter conditionem obiecti seu personæ, super quam utralibet cadit. Secundum hoc igitur non est obsecrum, quid de causa reprobationis positiva dicendum sit. Nam si de illa loquamur, qua Deus in eo signo, quo aliquos à perditione liberandos elegit, ceteros tanquam indignos liberatione, vult in perditione relinquere, & ab æterna vita excludere; verà reprobationis istius causa est, peccatum originale, quo periisse & damnationem istiusmodi meruisse prævidentur. Quod conveniētissime in Augustini principia quadrare, vel inde patet, quia ex mente ipsius, Angelorum & hominum in innocentia statu, prorsus eadem fuisset prædestinationis & reprobationis ratio; ita videlicet, ut unusquisque ex prævisione meriti ac demeriti fuisset prædestinatus ac reprobatus, quemadmodum re ipsa in Angelis factum est. Quapropter si Deus universum genus humanum in illa primæ prævaricationis iniquitate relinquere, & propter illam damnare statuisset, nulla amplius de quorumlibet reprobatione quæstio esset reliqua. Nam perspicuum esset, omnes ex illa prima quæ omnium fuit prævaricatione, velut vera causa fuisset reprobatos, ubi nulla alia causa fuit. Cum igitur Deus quoddam tantum ex illo genere, in illa primæ iniquitatis damnatione relinquere, altissimo iustissimoque iudicio suo constituerit, profecto sic se cum istis relictis gerit, ac si neminem inde liberare voluisset, & proinde ipsos ibi relictos ex illa primæ originalis iniquitatis culpa reprobavit. Nam quod Scholastici plerique putant, Deum post hominum lapsum habere adhuc voluntatem salvandi omnes omnino, nemine excepto, & ex illa voluntate omnibus etiam reprobis sufficientem non solum redemptionem sed etiam gratiam præparasse, ab Augustini doctrina prorsus dissentaneum est. Quod si vero loquamur de illa positiva reprobatio-

A ne quæ præviso vitæ sine & peccatorum omnium multitudine, supplicii æternis eos Deus cruciandos esse constituit, istius causa formaliter sunt peccata omnia cum quibus & in quorum reatu morituri sunt radicaliter, etiam originale peccatum. Nam ex illius supplicii concupiscentia, & cæcitate, ac desertione Dei (qua, ut Augustinus loquitur, *mittuntur libero arbitrio ac desiderijs suis, & traduntur in desideria cordis eorum*) quicquid peccatorum à reprobo perpetratum est accessu liberæ voluntatis, fluxit; quod alio in loco ex Augustino multis demonstravimus, ut proinde tota illa suppliciorum concatenatio usque ad ultimam damnationem in ignem æternum, radicaliter & mediate in peccati originalis meritum referendū videatur. Immediatè tamen prima pœnarum istarum promeretur secundā, & ita deinceps, donec ultima tandem, velut præcedentium complementum, inferatur. Omissa igitur istius pœnæ ultimæ & completæ reprobationis causa, quam omnes Catholici peccata in quibus peccator moritur, sive actualia, sive originalia, sive utraque esse profitentur, de causa primæ istius jam memoratæ, paulo latius dicendū est. Nam eam S. Doctoris indubitatam esse sententiā, iusto pene volumine ostendi potest, qua de re supra nonnihil diximus, cum de prædestinatione ex massa perditionis ageremus. Nunc paucis testimoniis contenti erimus. Sic ergo loquitur in quæst. 2. lib. 1. ad Simplicianū: *Quæ enim discurat opera Damiani ex eadem conspersione alium damnantis, alium iustificantis.* Consperionē vero istam seu massam per originale peccatum, damnationis esse factam, paulo ante docueram, & in eadem quæstione tradit, in illo loco: *Iacob dilexi, Esau autē odio habui* (quo tanquā typo hominum prædestinatio & reprobatio figuratur) non posse odium nisi propter iniquitatem peccati originalis intelligi. Non enim, inquit, *Deus odit Esau hominem, sed odit Deus Esau peccatorē.* In A dam enim, univèrsam genus humanum factū est una quadam massa peccati, supplicium debens divi na summeq; iustitiæ quod sive exigatur sive doneatur, nulla est iniquitas. Et in Epistola ad Sixtum, cū citasset eundem de Iacob dilecto & Esau odio habito locum, docet hoc esse dictū: *ut intelligeretur hoc apertè postea per prophetam quod antequam illi nascerentur erat in DEI PRÆDESTINATIONE per gratiam.* Cum ergo sic de prædestinatione sermone esse docuisset, adiicit: *Quid enim diligebat in Iacob antequam fecisset aliquid boni, nisi gratiæ misericordiæ suæ donū? Quod videlicet eum prædestinando facere decernebat. Et quid oderat in Esau antequam fecisset aliquid mali, nisi originale peccatū? Propter quod eum velut odio dignū reprobabat, & in eadem Epistola inferius: *Ut eum ex eodem patre, eadem matre, uno concubitu, antequam aliquid egissent boni vel mali, alterū Deus diligit, odit alterū, intelligat Iacob, ex illa massa originalis iniquitatis, ubi fratre suum, cum quo habuit communē causam, videt per iustitiam meruisse damnari, non nisi per gratiam se potuisse discerni.* Discretio autem ista*

Lib. de
corrupt. &
grā. c. 13. &
lib. de gest.
Pel. c. 3.
Rom. 8.

Lib. 1. q.
2. ad Simp.

Ibid.

Ibid.

Epist. 105.

Ibid.

S. Au.

S. Augustino, est ipsa predestinatio, seu electio, quam in eodem loco nominat. Et in Enchiridion ad Laurentium, hoc ipsum multis agit: *Tunc non latebit quod nunc lateet, cum de duobus parvulis unus esset assumendus per Dei misericordiam, alius per iudicium relinquendus, cur ille potius quae iste fuerit assumptus, cum causa una esset ambobus. Assumptio autem & relictio ista in mente Dei, non est aliud, nisi predestinatio gratuita & reprobatio per iudicium, quo quis damnandus esse decernitur; hoc enim iudicium apud Augustinum significare solet. Unde aliquanto inferius: Ambo itaque, gemini natura filij iura nascebantur, nullis quidem operibus proprijs, sed originaliter ex Adam vinculo damnationis obstruisti, sed qui dixit miserere cui miseris ero, & misericordiam praestabo, cui misericors suero, Jacob dilexit per misericordiam debitam, Esau autem odio habuit per iudicium debitum. Et in lib. 2. ad Bonifacium, idem exemplum ex professo tractat. Nam in illis duobus omnium electorum & reproborum typus, ex Augustini & Apostoli mente, constitutus est. Itaque generaliter ibidem dicit: Cum secundum propositum Dei (quod Augustinus est ipsum predestinationis propositum) vocatur alius, alius non vocatur, vocato datur gratuitum bonum, cuius boni est vocatio ipsa principium, non vocato redditur malum (hoc ipso scilicet quo non vocatur) quia omnes rei sunt ex eo quod per unum hominem peccatum intravit in mundum. Et inferius paucis interjectis aequae generaliter: Vbi dicitur cuius vult miseretur & quem vult obliviscitur, qui facit aliud vult in honorem aliud in contumeliam, bonum quidem immerito & gratia datur, quia ex eadem massa est cui datur: malum vero merito & debitum redditur, quia in massa perditionis malum malo non male redditur. Et adhuc ibidem: Quis enim te discernit utique, ab ira vasis a massa perditionis qua per unum omnes misit in damnationem. Et mox de duobus parvulis: Redit ad vos frater ille geminus baptizatus non baptizatus, & tacite quaerit a vobis, unde fuerit a fraterna felicitate discretus, cur illa infelicitate puniatur, si nullum est gratia sine merito donum, nullum originale peccatum? Et in libro de correptione & gratia, dicit non solum eos qui non crediderunt aut nec audierunt Evangelium aut baptismum caruerunt, sed etiam iustos, qui non perseveraverunt. Non esse ab illa conspersione discretos, quia constat esse damnatam eundem omnibus ex uno in condemnationem. Item quales iustos non perseveraturos, non esse in numero predestinatorum filiorum Dei, quia, non sunt a massa illa perditionis praescientia Dei & predestinatione discreti. Et lib. de predest. Sancti. Cur autem omnibus datur fides, fidelem movere non debet qui credit ex uno omnes esse in condemnationem sine dubitatione iustissimam; ita ut in nullo Dei esset in ista reprehensio etiam si nullus inde liberaretur. Unde constat magnam esse gratiam quod plurimi liberantur, & quid sibi deberetur, in eis qui non liberantur, agnoscent. Et libro de dono perseverantiae: Non itaque sumus ingrati quod secundum placitum voluntatis suae (quod est placitum gratiae predestinationis) in laudem gloriae gratia sua iam multos liberat misericors Deus de ista debita perditione, per Adam facta, ut si inde non liberaretur, non esset iniustus. Ex uno quippe*

A omnes in condemnationem non iniuste iudicati sunt ira, sed iustam. Qui ergo liberatur, gratia diligat, qui non liberatur debet agnoscat. Et id quod iam superius praecedenti cap. ex eod. lib. allegavimus, ubi praemissa predestinatione liberandum subiicit: Caserit autem ubi nisi in massa perditionis iusto divino iudicio relinquantur? Vbi Tyrus relictus sunt & Sidorus, qui etiam credere poterunt, si intra illa Christi signa vidissent. Et de iisdem qui possent credere si talia signa viderent: Et tamen si Dei altiore iudicio ad perditionis massa non sunt gratiae predestinatione discreti, nec ipsa eis adhibentur vel dicta divina vel facta per qua possent credere. Et de Iudaeis quae vis essent ab originali culpa per circummissionis beneficium liberati, quia tamen praesciebantur esse perituri dicit summius: In eadem perditionis massa relictus sunt etiam Iudaei qui non poterunt credere nisi in contemptu suam magnis clarisque virtutibus. Ex quibus testimoniiis alijsque pluribus, quae produci non est opus, manifestissimum est, non aliam agnoscere S. Augustinum reprobationis causam, nisi massae perditae meritum, seu peccatum originale quo tota massa perit. Et hoc esse causam non tantum negativam reprobationis, seu non predestinationis, sed etiam positivam, qua videlicet tamquam indignus repellitur ab aeternae vitae seu regni caelestis beneficio, sive iste parvulus vel adultus fuerit, sive ad tempus iustificandus, sive in iniquitatibus tota vita mansurus. Nam ut aliquis ex perditionis massa liberetur, ita videlicet, ut non pereat, nec a regno Dei realiter adipiscendo, divinae reprobationis decreto, exclusus esse censetur, ad tempus iustitiam accepisse non est satis, sed eam ad finem usque vitae retentam esse oportet. Hoc autem est unum ex praecipuis liberationis beneficium, quod Deus non omnibus iustificatis tribuit, sed iis dumtaxat, quos ab illa perditionis massa sic discernendos iudicavit, ut non cum ceteris pereuntibus perirent, sed re ipsa ab omnibus istius massa supplicium, quibus impellentibus iterum in peccatum ruunt, Dei gratia liberentur. Nam ista liberatio multos gradus habet, inspirationem, fidem, remissionem peccatorum, infusionem charitatis, & efficacis adiutorium quo recte operetur, perseverantiam qua in bonis operibus ad finem usque permaneat, omnis denique concupiscentiae & caecitatis abolitionem, quarum si vel unam pro beneplacito suo Deus donare nolit illi, cui nihil eorum debet, non solum in massam perditionis, sed etiam in statum perditionis, sine dubitatione relabatur.

C Quod igitur obijciunt quidam, adversus illam divini Augustini sententiam, ex Conc. Trid. & Catholica fide, per baptismum homines totius originalis culpe deletionem purgari, nihilque damnationis esse nisi qui sunt in Christo Iesu, ac proinde non posse dici quod reprobi quibus istud peccatum dimissum fuerit, propter peccatum originale damnentur, nihil ista doctrina nocet. Nam quamvis verum sit, in multis culpa originalem, Christi baptismate deleri, culpamque semel deletam non iterum relabendo reviviscere, nec propter illam iam deletam, immediate posse

Euchirid. c. 5.

cap. 95.

lib. 2. ad Bonif. c. 7.

Ibid.

Ibid.

lib. de cor. rep. c. 7.

Ibid.

lib. de predest. Sancti. c. 3.

lib. de dono persever. c. 3.

Ibid. c. 14.

lib. de dono persever. c. 14.

Ibid.

eos regno caelestis hereditatis excludi, simili tamen stabile verissimum; manet, propter illam culpam cui obnoxius homo jacuit, noluisse Deum ipsi totale beneficium liberationis decernere, & ad perditionem, sic ut eam re ipsa evadat, liberare hoc est, secundum Augustini phrasim, noluisse ipsam perditionis massam, gratie seu beneficiorum suorum praedestinatione discernere; & proinde voluisse eam finaliter in perditione relinquere. Accedit, quod ut ex reliquiis istius peccati, quas non abstergit Christi gratia, fiat, quemadmodum diximus, ut in statum perditionis iterum cadat, in eoque maneat & moriatur. Quod eo magis originali peccato, secundum Augustini doctrinam, imputari debet, quia concupiscentia, ex qua relapsus ille percussus nascitur, ex ipsius mente, sic est originale peccatum, ut quavis reatu transierit, illud tamen maneat, & hac de causa, & quia ex peccato nata est, & ad peccatum provocat, peccatum etiam ab Apostolo nominatur.

de
n. 27.

Salvatur igitur, qui putat hoc esse ad perditionis massam discerni temporaliter, quod in tempore, peccati remissione iustificari, vel hoc esse, eterno Dei decreto ad perditionem discerni, quod ad peccati remissionem eligi aut praedestinari. Hoc enim non est nisi una, eaque exigua, quam vis praecipua discretionis utriuslibet pars; sed temporaliter ad massam discernere, est omnia discretionis temporalis beneficia largiendo, re ipsa ad perditionem per remissionem & iustificationem, tamque perseverantiam, liberare praedestinatione discernere, est per omnium beneficiorum collationem, vellemperiam totaliter ad perditionis massam liberare, sic videlicet, ut neque culpa maneat, qua

ad damnationem sit dignus, neque nulla poena, per quam semel culpa extractus novum iterum reatum perditionis incurrat. Hoc enim significat Augustinus clarissime, quando dixit: *Quicumque ergo ab illa originali damnatione ista divinae gratiae largitate discreti sunt, in mente scilicet ac praedestinatione Dei, non est dubium quod praeparatur eis audiendum Evangelium, & cum audire credunt, & in fide qua per dilectionem operantur usque in finem perseverant. Et paulo superius, ostendens quo pacto ex defectu talis discretionis aeternae, videlicet totalis ad massam damnationis, beneficiorum temporaliter discernentium vel omnium vel quorundam sequatur denegatio, quibus fiat, ut in massa perditionis, aut maneat, aut in eam iterum cadat: *Ac per hoc, inquit, & qui Evangelium non audiunt & qui eo audito perseverantiam non acceperunt, & qui Evangelio audito venire ad Christum, hoc est, in eum credere noluerunt, & qui per etiam parvulum nec credere potuerunt sed ab originali noxa si libessent lavacro regenerationis absolvi, quo tamen non accepto mortui perierunt non sunt ab illa perditione discreti quam constat esse damnatam. Et hoc in omnibus originali culpa contingere, vel immediate, vel saltem mediate, declarat id quod subiicit: *Unusquisque enim ex uno in condemnationem, sive mediate, sive immediate. Nam ira contra peccatum istud concepta, iam ab aeterno factum est, ut multos eorum noluerit Deus ex integro liberandos ad perditionem discernere, & ex eadem etiam fit, ut si quos temporaliter inde per fidem, aut peccati istius remissionem aliqua ex parte discreverit, in eundem statum damnationis relabatur.***

lib. de cor.
cap. 7.

CAPVT QVARTVM.

Causa reprobationis, secundum considerationem comparativam, est voluntas Dei.

Quod si vero comparative, de reprobationis causa, disquirendum est, cur ex duobus, quorum uterque originali culpa maculatus est, hic, non iste reproberetur a Deo, rei illius nulla omnino causa ex parte hominis a nobis dari potest, sed pendet a puro beneplacito Dei. Nam ex duobus, sive aequaliter, sive inaequaliter, reus, si quis utriusque, vel uni, vel neutri, vel magis vel minus reo dimittat liberaliter debitum, vel retineat, nemo iuste conqueri potest. Quisquis enim de illo quod sibi debetur, facit quod vult, quandoquidem gratis & liberaliter facit, debitum remittendo; iuste, repetendo. Quamvis igitur nemo nisi pro culpa praevisa reproberetur a Deo, cur tamen ex multis eisdem culpe obnoxius, hic, non ille ad liberationem repellatur, questio est humano ingenio inferutabilis, & alteri saeculo reservata, ut in clara divinae veritatis ac lapideae luce videatur. Hic sufficit, ut hoc iuste a Deo fieri, & pro eius beneplacito fieri, sine vacillatione credamus. Nam hoc Apostolus Paulus perspicue tradit, quando disputans, cur Iudaei repudiatis ad tempus, gentilibus Evangelium lux oborta sit, ad inferutabilem divini consilii altitudinem fugit: *O altitudo divinarum sapientiarum & scientiarum Dei quam incomprehensibiles sunt iudicia eius, & investigabiles viae eius. Quis enim cognovit*

A sensum domini &c. Causa item cur ex duobus, Iacob & Esau, qui praedestinatorum ac reproborum typi gerunt, majori minori serviturus esse praedicatur, antequam quisquam eorum egisset aliquid boni aut mali, ad solam Dei voluntatem, velut ultimum cardine refert: *Quia non ex operibus sed ex vocante dicitur esse, quia maior servituri minori, sicut scriptum est: Iacob dilexit, Esau autem odio habuit. Et ostendens in eo irreprehensibile esse Dei discernentis equitatem: *Quid ergo dicemus, inquit, numquid iniquitas apud Deum si videlicet, ut Augustinus notat, diligenter discernat, quos merita operum nulla discernunt. Respondet Apostolus: Absit: *Mors enim dicit, miserere cor meum, & misericordia praesalvo cor meum miserere cor meum. Ex quo discursu concludit: *Igitur non volentis neque currentis sed miserentis est Deus. Et post exemplum Pharaonis allatum: *Ergo cuius vult miseretur, & quem vult indurat.*****

Rom. 9.

Epist. 106.

B Apud Augustinum vero veritas ista in novem locis inculcatur, tum adversus alios, tum praecipue Pelagianos, qui eorum acceptionis personarum iudicabant Deo, si tam indifferenter, ut ipsis videbatur, discretionis istius inaequalitatem nulla in personis ipsis diversitas provocaret. Sed per eam admirantibus, cur id contingat, restituet, hoc esse inferutabile, quia erga unum servatur miseri-

1023

miseri cordiâ, & iustitiâ adversus alterû, quârû utraq; peccati iniquitatē præcessisse supponit. *Apil. 109.* Cur autem ille credat, ille non credat cum ambo idē audiunt, & si miraculū in eorū conspectu fiat, ambo idē vident, altitudo est divitiarū sapientiæ & scientiæ Dei, cuius inscrutabilia sunt iudicia. & apud quem non est iniquitas dum cuius vult miseretur & quem vult obdurat. Quod infra exprimit nomine liberationis à massa, videlicet perditionis, ut ipse loqui solet: Cur autem illū potius quam illū liberet, scrutetur qui potest iudiciorū eius tā magnū profundū, verumtamen caveat præcipitiū. Et in lib. de peccat. meritis. *Lib. 2. de pecc. merit. c. 18.* Quare autē illos velit convertere, illos pro aversione punire, quamquā & in beneficio tribuendo nemo iuste reprehēdat misericordiē, & in vindictā exercenda nemo iustē reprehēdat veracem, id est iustū, & consiliū tamen occultiorū iustitiæ penes ipsū est. Quod in initio istius libri, in hunc modum generaliter dixerat: Cur autē illum adiuverit, illum non adiuverit, illum tantū, illum autem non tantum, istum illo, illum isto modo, penes ipsū est & equitatis tam secretæ ratio & excellentiæ potestatis. Et in lib. 1. ad Bonif. tam quomodo ista dispenset sacros alios secundum meritū vasa iræ, alios secundum gratiā vasa misericordiæ, quis

A cognovit sensum Domini, aut quis consiliarius eius fuit? Et in lib. de prædest. Sanct. Cur autē istū potius quam illū liberet, inscrutabilia sunt iudicia eius & investigabiles via eius. Melius enim & sic audimus & dicimus: O homo in quis es ut respondeas Deo, quam dicere audeamus quasi noverimus quod occultū esse voluit, qui tamē aliquid inuisum velle non potuit. Et in lib. de dono persever. *Lib. de dono persever. c. 8.* Cur in eadem causa me potius quam illum punies, aut illum potius quam me liberabis? Hoc non dico: si quæris quare: quia in hac re sicut iusta est ira eius, sicut magna est misericordiæ eius, ita inscrutabilia iudicia eius. Et inferius: In eo ergo quod alius eam dat baptismi gratiam, alius nō dat, cur nolunt carere Domino misericordiâ & iudiciū, cur autem illū potius quā illū deus, quis cognovit sensum Domini? Quis inscrutabilia scrutari valet? Quis investigabilia investigare? Et in tract. in Ioan. Nemo venit ad Christū nisi tractus. Quem trahat, & quē non trahat: quare illum trahat & illū non trahat, noli velle iudicare si non vis errare. Cuiusmodi testimonia passim legitibus Augustin. scripta, in oculos incurrunt. Sed hæc sufficiat huic loco; plura diximus cum de causa prædestinationis ageremus, quæ consulat qui plura velit.

CAPVT QVINTVM.

Effectus reprobationis damnatio, excæcatio, obduratio: non tamen primi peccati, sive angelici, sive humani permissio.

*I*am de effectibus reprobationis nō est difficile, secundum facta S. Antistitis principia, certū aliquid statuere. Nā in primis manifestum est, primum ejus effectum esse exclusionem à regno Dei æternamque dānationem; nam ista proprie reprobatio, tanquam sententia iudicis reprobantis ac dānantis, respicit. De quo effectū non est inter doctores magna controversia. Nam & scripturæ sacræ illud planissime docent dum ignis æternus dicitur paratus diabolo & Angelis eius. Et reprobi vocantur vasa iræ aptata seu preparata in interitum. Et quidam ab Apostolo Iudā dicuntur olim præscripti in iudicium. Et apud Ecclesiasticum dicitur Deus, transgressorem paravisse ad Romphoam. Hinc illa quæ tam late ex Augustino supra adduximus, quibus aliquos ad mortem æternā, interitū, supplicii prædestinatos esse tradit. Vnde in libris de Civit. Dei docet, duas esse societates hominū quarū est una qua prædestinata est in æternū regnare cū Deo: altera æternum supplicii subire cū diabolo. Quæ omnia probant, reprobos ad æternā pœnā à Deo prædestinatos esse, sive quod in idē redit, æternā pœnā eis prædestinatā & preparatā. Cuiusmodi ad pœnā prædestinatio, eū nō sit aliud quā reprobatio, pœna ista necessario est effectus ejus. Præter hanc tamē, & alię occultiores pœnæ sunt de quibus dubitari potest, utrum ex Augustini mente reprobationis effectus sint. Et primò occurrūt excæcatio & obduratio illorū qui ad interitum parati sunt. Sed certa veritas est, & illos ex Augustini sententia, esse in eis reprobationis effectus, quod & de desertione & derelictione peccatoris exilimari debet. Hoc significat Augustin. quoties vel excæca-

A tionis, vel obdurationis, vel derelictionis huiusmodi, ut subtracta gratia, fiat homo cæcus aut durus, ad vindictam Dei refert, qua vel peccatū originale cui massæ merito involuti sunt, vel alia peccata inde pullantia, iudicij sui equitate persequitur. Nam istud iudiciū punitionis, non est aliud, nisi decretum reprobationis. Cum enim aliquem Deus propter iniquitatem in qua natus est puniendū, esse decernit, & per hoc ipsum reprobat, quicquid pœnarum in hac vita sequitur vel immediate vel mediate, iudicij istius reprobationis effectus est. Hinc Augustinus in epistola ad Sixtum: Cuius vult miseretur non iustitia sed misericordiæ gratia: & quem vult obdurat, non iniquitate sed veritate vindicta. Et aliquantū inferius: *Epist. 109.* Quare minus meritū obdurationis & invenimus. Merito namq; peccati universa massa dānata est. Nec obdurat Deus imperitudo malitiæ, sed nō imperitudo misericordiæ, quibus enim non imperitur nec digni sūt nec merentur: ac potius ut nō imperitur hoc dignis sūt, hoc merentur. Et in lib. de gratia & lib. arb. *Lib. de gratia & lib. arb. c. 21.* Ac per hoc, quando legimus in literis veritatis à Deo seduci homines, aut ibundari vel obdurari corda eorum, nolite dubitare præcessisse mala merita eorū, ut iusta ista patere videntur. Vnde hoc ibidem dicit iuste à Deo fieri, quia eorū malitiam nō ipse fecit, sed aut originaliter tracta est ab ipso Adam, aut crevit per propriam voluntatē. Et illum Apostoli consequenter tractans locū, quo gratiā prædestinationē, iustamq; reprobationē expressit, *Ibid. c. 27.* Quando ergo audis quod ait Apostolus: Cuius vult miseretur, & quem vult obdurat, in eo quē seduci permittit aut obdurari, mala eius merita credite. & c. Et in lib. 1. ad Simpl. ubi de eadem scientia & obduratione, reprobantis Dei loquitur, multo

Matth. 25.
Rom. 9.
Iudas.
Zech. 26.
Lib. 15. de Civit. c. 1.

Lib. de prædest. Sanct. c. 8.
Lib. de dono persever. c. 8.
Lib. de dono persever. c. 8. 9 & 11.
Tract. 16. in Ioa.
Epist. 109.
Lib. de gratia & lib. arb. c. 21.
Ibid. c. 27.

*lib. 1. q. 2. ad
107.* multo luculentius: Ob hoc dicitur obdurare pec-
cantes quosdam, quia non eorum miseretur, non quia
impellit ut peccent, eorum autem non miseretur qui-
bus misericordiam non esse prebendam equitate oc-
cultissima & ab hominum sensibus remotissima iudi-
cat. Cuiusmodi plura multis alijs locis do-
cet.

In hoc autem postremo loco palam vides,
ipsam quoque derelictionem seu desertionem,
qua Deus non miseretur, nec gratiam tribuit,
qua peccata caventur, esse effectum repro-
bantis Dei. Nam ideo talibus misericordiam
& gratiam in tempore negat, quia equitate
occultissima abiecit eos, ne perveniant ad re-
gnum suum. De qua derelictione seu deser-
tione, & alibi: Quia gratia ut non adiuventur

*lib. 2. de pe-
nit. c. 17.* (homines) in ipsis illa causa est, non in Deo dam-
nandi predestinati sunt propter im-punitam superbiam

*lib. de gestis
pelag. c. 3.* &c. Et in libro de gestis Pelagii: Absit autem
ut q, qui secundum propositum vocati sunt quos pra-
eservit & predestinavit conformes magis filij sui, suo
ut peccatis desideriis dimittantur. Hoc enim patiuntur

Ysaia & que perfecta sunt ad perditionem. Et mox:
Illi ergo sit quod scriptum est, tradidit illos Deum in
desiderijs cordis eorum: non autem predestinatis quos
regit Spiritus Dei. Cum ergo reprobi patiantur

omnia ista, & obdurationem, & cecitati-
tem, & traditionem in desideria cordis sui,
& ipsam quoque desertionem ex qua illa nascuntur
juxta illa quae jam audivimus, & istud

Augustini: Nec cogitat pravitateorem legu quam
digne lux deserat veritatis, qua deserente utique fit
caecitas, & plus necesse est offendat, & cadendo vexetur,
& vexatusque non surgat &c. necesse est om-
nes istas poenas a divino iudicio punientis re-
probantisque proficisci, ut non immerito de
illis profecto dici possit, quod, quemadmo-
dum dicitur: ibi Deum omnia cooperantur in bo-
num his qui secundum propositum vocati sunt, ita
& e contrario, talibus reprobis non secundum
propositum vocatis, omnia cooperantur in ma-
lum, & ipsa etiam gratia vertitur in peccatum, pro-
ut habetur in libro Sirciloquiorum, qui sub
Augustini nomine circumscribitur. Quod non
ita quisquam acceperit, quasi ipsa eorum ope-
ra bona, vere peccata fiant aut vocari de-
beant, sed quod ex operum bonorum iactura,
quando ex iustitia cadunt, supplicium au-
geatur. Quid enim iustius, quam ut volun-
tas propter spontaneam sanctitatis & bono-
rum operum abiectionem, graviori poena
plectatur.

Supereft permissio peccati, etiam primi,
quod Angeli & homines in paradiso peper-
erunt: utrum effectus reprobationis dici
debeat. De permissionibus peccatorum quae
a reprobatis, post contractam originalis no-
xam fiunt, nulla difficultas est, si enim de-
relictio est reprobationis effectus, & obdu-
ratio, & excecatio, multo magis peccandi
permissio, quam istae ceterae poenae secum fe-
runt. Et si subinde in electis, praedestinatio-
nis sunt effectus, quanto magis in reprobis, re-
probationis.

De primi peccati permissione, siue homi-
num siue Angelorum, magis inter se Scho-
lastici pugnant. Nam qui Angelos ante ullam
bonae maleve voluntatis praescientiam, pra-
destinatos ac reprobatos esse volunt, etiam
primi peccati angelici permissioem, & gra-
tiae, ut ipsi vocant, congruae subtractionem,
reprobationis eorum negativae effectum sta-
tuunt. Sed ex praedictis, juxta sanctum Au-
gustinum, liquido & istud falsum esse patet.

Diximus enim, ante peccati & meriti abso-
lutam praescientiam, nullam respectu Ange-
lorum fuisse praedestinationem aut reproba-
tionem, & nullam, nec ante nec post prava
merita vel demerita, negativam. Ex quo
consequenter impossibile est, primi peccati
permissioem fuisse reprobationis effectum,
cum potius e contrario, post peccati non so-
lum permissioem, sed etiam perpetratio-
nem absolute praeviam, reprobationis decre-
tum conditum fuerit. Cum igitur omnino si-
milis hominum innocentium fuerit ratio, nec
prima transgressio eorum, reprobationis ullius
effectus fuit, sed generalis tantummodo pro-
videntiae, quae praedestinationis & reproba-
tionis decreta praecessit. Ex quo consequen-
ter dicendum est: illam permissioem, qua
Deus, non solum ipsos parentes primos, sed
etiam omnes posteros ex eis generando propa-
gatos, peccati labe infici permittit, non esse re-
probationis effectum; utpote quae similiter de-
cretum reprobationis quorumcunque homi-
num antecessit. Quod eo casu maxime per-
spicuum esset, si Deus nullum hominum ex
istio lapsu & peccati transfusione maculatum,
redimere statuisset. Tunc enim clarum esset,
Adamum atque omnes homines, eodem mo-
do atque Angelos, ex praevisione peccati, siue
personae, siue naturae, futuros reprobatos, sic
ut & praedestinos, si in veritate mansissent.
Quod igitur nunc ex illo lapsu aliqui, ceteris
reprobatis, praedestinatione revocantur, non
potest efficere, ut permissio peccati illius, re-
probationis effectus sit: quia quemadmodum
ante praedestinationem ipsorum, ita etiam
ante horum reprobationem, in Dei praescien-
tia praecurrit & supponitur.

Ex quibus etiam non obscure colligi po-
test, multo enormius eos ab Augustini mente
discessisse, qui ipsam quoque summi Angeli, &
hominum quoque reprobatorum creationem,
reprobationis effectum esse sibi & alijs persua-
dere moliantur.

*Vide Estium
in 1. de 10.
5. 10. in fine.*

*lib. Soliloq.
c. 28. in 7.*

*lib. 1. q. 2. ad
107.*

*lib. de gestis
pelag. c. 3.*

*lib. 2. de pe-
nit. c. 17.*

*lib. de gestis
pelag. c. 3.*

*lib. de gestis
pelag. c. 3.*

*lib. de gestis
pelag. c. 3.*

*lib. de gestis
pelag. c. 3.*

*lib. de gestis
pelag. c. 3.*

CAPVT SEXTVM.

Tria solvuntur argumenta, quibus ista sancti Augustini doctrina de predestinatione & reprobatione impetitur: quod Deus non videatur esse Salvator omnium hominum: nec Redemptor totius mundi: neque congrue promittere vitam aeternam, sub conditione servandi mandata.

Sed adversus istum divine reprobationis & predestinationis ordinem, non pauca aut levia ab ijs, opponuntur, qui lapsos homines, non aliter atque Angelos, predestinatos & reprobatos esse volunt. Mostissime quippe ferunt, quod quidam certo numero ex Dei electione ac decreto comprehensi, qui neque augeri possent nec minui, ad salutem dicantur predestinati efficaciter, ante omnem absolutam ejuslibet meriti praescientiam, omnesque ceteri ex originalis perditionis merito, ante omnem actualis peccati praescientiam, a gloria quae est in regno Dei efficaciter exclusi.

Leff. de predest. & reprob. dicitur.

Et primo dicunt, doctrinam istam non satis consistere cum sincera voluntate Dei salvandi omnes homines, maxime fideles.

Vide istam que sicutam Lib. 2 de gratia Christi Sal. c. 20. & 21. Vide etiam 8. & 9. Gall. qui in istem terminis sic opinantur. Itemque 2. & incitat.

Secundo, quod non videtur Christus esse redemptor totius mundi, neque pro omnibus hominibus crucifixus & mortuus. Sed quid ad istas duas objectiones dicendum sit, ex ijs quae de gratia disputando diximus satis colligi potest. Hoc tantummodo annotamus, eandem fuisse proflus objectionem Semi-Pelagianorum, adversus doctrinam sancti Augustini, in qua nihil molestius ferebant, quam illud propositum Dei, quo quosdam homines a ceteris in massa perditionis relinquentes, a damnatione discerneret. Ex illo enim sequi videbatur, quod illos nollet salvos fieri, nec eorum redemptor dici posset. Nam illud ipsissimum propositum efficacis electionis quorundam, praeter ceteris, ad salutem plenam & ultimam, quae est in regno Dei, fuisse ipsissimum lapidem offensionis Massiliensium, latissime, cum de dogmatibus ageremus, demonstravimus.

Vide lib. 7. de Et ceteri Pelag.

Obijciunt itaque tertio, iste modus electionis non videtur consentaneus promissionibus divinis quae generales sunt, & ad omnes pertinent. Promissiones enim vitae aeternae sunt conditionatae, & semper tacitam vel expressam continent hypothesein, nimirum, si omnia mandata servaveris, si perseveraveris, juxta illud: *Si vis ad vitam ingredi serva mandata.* Ergo etiam voluntas, qua vult nobis vitam aeternam ante praevisionem perseverantiae, est conditionata, ergo non eligit absolute ante praevisionem meritorum. Addunt & confirmationem, quod in ista sententia, cum Deus salvandis promittit vitam aeternam sub conditione, si hoc vel istud faciant, vel si perseverent, perinde esset, ac si diceret: promitto

Leff. in lib. 2. de toto sect. 2. n. 12.

Matth. 19.

Leff. in loco citato n. 12.

A vobis vitam aeternam, si ego ex meo beneplacito vobis perseverantiam decrevi. Cum enim conditio pendet a promittente, vel a causa principali, vel saltem ut causa sine qua non, rectissime totum negotium in ipsius arbitrium resolvitur, & conditio in re idem valet ac ipsius beneplacitum.

Respondeo eandem objectionem reipsa fecisse Massilienses olim adversus istud propositum Dei, quod Augustinus predicabat. Nam scopus eorum erat, statueret electionem ad regnum, post praevisionem fidei, quam multo immodestius recentiores statuerunt, etiam post praevisionem operum. Praescientiam, praedestinacionem & propositum, inquit Hilarius, ad id valere contendunt, ut eos praescierit vel praedestinaverit vel proposuerit eligere, qui fuerant credituri. Quod nostri dicunt, qui fuerunt opandata servaturi. Et Prosper ex mente Massiliensium: *Eos praedestinasse Deum in regnum suum, quos gratis vocatos, dignos suscipere electione, & de hac vita bono sine excessu esse praeviderit.* Quod nostri dicunt, quos perseveraturos esse praeviderit. Ad hunc scopum consequenter asserunt Massilienses, promissa esse generalia tacitamque includere conditionem, si volueris, si credideris &c. Nam statim adijcit Prosper: *Idcirco omnem hominem ad credendum & operandum divini institutionibus admoneri, ut de apprehendendo la vita aeterna nemo desperet, cum voluntaria devotio remanentio sit parata: hoc est, cum remuneratio vitae aeternae sit promissa sub conditione ab ipsis pendente, si voluerint.* Ad hoc donum salutis (Baptismum) omnes homines universim saltem, sive per naturalem sive per scriptam legem, sive per Evangelicam praedicationem vocari. Et ut qui voluerint fiant filij Dei; quod idem est ac si dicerent, si voluerint. Et inferius adhuc apertius: *Itaque quantum ad Deum attingit omnibus parata est vitam aeternam: quantum autem ad arbitrij libertatem ab his eam apprehendi, qui Deo sponte crediderint.* Et Hilarius: *Quod enim dicitur: Crede & salvus eris, unum horum exigi asserunt conditionem scilicet; alterum offerri, promissionem scilicet, ut propter id quod exigitur, si REDDITUM fuerit id quod offertur deinceps tribuatur.*

Respondetur itaque, nihil in eo esse vel repugnans vel incongruum, ut Deus absoluta & efficaci voluntate, ad liberationem a massa sive ad regnum eligat, & tamen ad istum propositum finem eos per observationem mandatorum, hoc est, per merita & perseverantiam, a seipso tribuendam, perducere velit. Quando enim absoluta voluntate alicui

Hilari. in Epist. ad Aug.

Prosper in Epist. ad Aug.

lib. 2.

Hilari. in Epist. citata.

quis

finis decernitur dandus, non intelligitur hoc futurum, sed medio ad illud finem, ex natura rei vel institutione auctoris ordinato, quod in sua potestate & voluntate se habere cognoscit. Iam vero promissio regni, & medijs seu conditionis exactio, non pertinet ad illum ordinem, quem agnosthetica intendendo, sed quem exequendo servat: in quo ordine non à fine incipere oportet, sed à medijs, per quæ finis obtinendus est. Rectissime proinde dicitur hominibus liberandis, hoc est, ad salutem regni perducendis, serva mandata & dabo tibi regnum caelorum, seu quod idem est, *si vultis vitam ingredi, serva mandata*; quia sicut in quod ei absoluta voluntate, juxta viam intentionis, decretum est, non tamen nisi per observationis meritum, juxta viam executionis, conferendum est; ita quoque non est, nisi si observaverit mandata, promittitur conferendum. Nimirum ut sciat liberandus liberationem suam non sibi, nisi ab observatione mandatorum auspiciandam esse: ut si, auctori illa conditionis exactio, se propter infirmitatem eam nondum prestare posse sentiat, postulet ab ipso Deo promittente etiam conditionem quae exigitur, ut postea id ipsum quoque quod promittit, ipse etiam largiatur. Unde Iuliano similes Scripturas objicenti, *si volueritis & audieritis me, bona terra comedetis* &c. Respondet August. *Convenit id est alloquitur, autem Scriptura plerumque hominis voluntatem, ut quod non habet, & non potest, admonitus sentiat, & ab eo a quo sunt bona omnia, indigens postulet* &c. Vitaeque igitur est finis & medium & res promissa & conditio sub qua promittitur, & vita aeterna & observatio mandatorum pariter profusa à Deo danda sunt, sed eo ordine danda & promittenda quo executionis ordo postulat; quamvis hoc nihil vetet, imo congruentissimum sit, ut finem efficaciter intenderit, antequam conditionem (hoc est medium, quo comparari debet) à se datam esse absolute præviderit.

Sed in eo fallitur hominum imaginatio, quod putent ita promitti à Deo sub conditione prestanda premium, sicut ab hominibus promitti solet, ut videlicet conditio, ab eo cui fit promissio, premium vero, à promittente conferatur. Nam in presenti materia, quantumvis ab homine Deus postulet, ipse tamen eam homini largiri debet: quam nisi ipse dederit, nunquam ab homine prestabitur, aut prestari potest. Notavit hoc accurate S. Augustinus, quando Massiliensium similes imaginationes ita expressit: *Sed cum dicitur, inquit, si credideris salvus eris, unum horum exigitur, alterum offertur. Quod exigitur in hominis, quod offertur in Dei est potestare. Et respondet eis in hunc modum: Cur non utrumque in Dei est potestare & quod iubetur & quod offertur? Rogatur enim ut dei quod iubet, Rogant credentes ut sibi augetur fides; rogant pro non credentibus ut eis donetur fides, ut & in suis incrementis, & in suis inijs Dei donum sit fides: Et inferius: Sicut ergo quamvis*

A Dei donum sit facta carnis mortificare, exigitur tamen à nobis proposito premio vite: Ita donum Dei est & fides, quamvis & ipsa cum dicitur, si credideris salvus eris, proposito premio salutis exigitur à nobis. Ideo enim hac & nobis præcipiuntur & dona Dei esse monstrantur: ut intelligatur quod & nos ea facimus, & Deus facit ut illa faciamus, sicut per Prophetam Ezechielem apertissime dicit, quod enim apertius quam ubi dicit: *Ego faciam ut faciat? Vocem ipsam Scriptura fratres charissimi attendite, & videbitis illa Deum promittere facturum se ut faciant, quæ iubet ut fiant.* Quo nihil sane directius atque aptius, ad verus illam confirmationem recentioris illius, quam supra expressimus, dici potest. Præviderat eam etiam antequam à Massiliensibus formaretur, & propter apparentem quandam absurditatem, quam ille Scriptor, quasi novum aliquid proferret, pressius ponderavit, anticipando dissolverat: *Meminimus ipsum dicitur, factus vobis car novum & spiritum novum, qui dicit: Dabo vobis car novum & spiritum novum dabo in vobis. Quomodo ergo qui dicit facite vobis, se dicit: dabo vobis? Nonne est hoc, quod nobis obijcitur? Quomodo conditio ista exigitur à nobis, cum pendeat à promittente, cum totum negotium in ipsius promittentis arbitrium resolvatur, & conditio idem in re valeat, quod ipsius beneplacitum? Et tamen nil teritus talibus umbris, respondet cum fiducia Augustinus: *Quare in his si ipse daturus est? Quare dat si homo facturus est, nisi quia dat quod iubet, cum adiuvat, ut faciat qui iubet.* Quo significat Augustinus consequenter, nihil absurdum esse, ut Deus promittat vitam aeternam sub conditione, quam ipsemet similiter etiam promittit, ac dare, & consequenter ab aeterno decernere debet. Non enim ideo tales condiciones ab homine postulantur, quasi illæ essent in hominis potestate, & premium in potestate Dei, cum ut statim dividimus utrumque sit in potestate Dei; sed ideo ut intelligamus, misse nobis oportere ad hæc accipienda & habenda etiam propriam voluntatem. Præcipium enim, tanquam exactio conditionis, hoc tantum præstat, ut faciamus, quod facere debemus, sed Deus hoc ipsam quod iubendo & exigendo scire nos fecit, efficere ac donare debet ut faciamus, juxta illud Augustini: *Ideo hac & nobis præcipiuntur, & dona Dei esse monstrantur, ut intelligatur, quod & nos ea facimus, & Deus facit ut illa faciamus.* Hoc est, quod & nos conditionem à Deo postulatam assumpsimus, & Deus facere, ac dare, ac promittere, ac prædestinare seu decernere debet, ut eam faciamus. Nolo autem exaggerare & lectoribus cogitandum relinquo, quam sit ab Augustini doctrina, ne dicam à Christiana religione, alienum, quod significatur conditionem illam, quæ exigitur, hoc est, perseverantiam & observationem mandatorum, non pendere à promittente Deo, ut causa principali, imo nec, ut à causa sine qua non,*

Lib. 7. oper. imper. contra Jul. f. 134.

Lib. de predest. 55. c. 11.

Lib. 1. de lib. arbit. cap. 15.

Ibid. c. 1.

Lib. 1. de predest. 55. c. 3.

Lib. de pecc. 55. c. 1.

CAPVT SEPTIMVM.

Solvitur argumentum quartum, quo dicitur, Deum insidiari salutem eorum qui reprobati sunt.

Leptim lib. de
prædest. &
reprob. Sect.
2. n. 11. &
Sect. 5. n. 55.

OBJICIUNT quarto, quod sicut ex illo absoluto proposito perducendi ad regnum calorum contingit, ut dentur efficaces gratiæ quibus cooperantur, ita fatendum erit, Deum impedire debere ne quis calorum adipiscatur iustitiam, vel procurare si eam adeptus fuerit, ut ab ea rursus excidat, distribuendo videlicet eis gratias incongruas, quo fiat ut in iniquitate moriantur. Insidiatur igitur salutem eorum, qui non electi fuerint, ne qua ratione in salvandorum numerum irrepant.

Respondetur hæc ipsa quoque à Massiliensibus adversus Augustini doctrinam jam olim multis modis objecta sunt. Nam quicquid Galli & Vincentius apud Prosperum expostulant querimonijs a Quod Deus reservat non prædestinatos ad vitam donec ruant & pereant. b Quod aliqui vocentur ut credant, alij ut non credant. c Quod homines ex Dei constitutione non creantur. d Quod quibusdam iustis obedientia sua vitrastritur ut obedire desistant. e Quod hæc sit voluntas Dei ut magna pars Christianorum salva esse nec velit nec possit. f Quod velit ut à fide Catholica magna Catholicorum pars apostatet, & à sanctitatis propensione recedat. g Quod ex Dei prædestinatione efficiantur de filijs Dei filij diaboli. h Quod illis latentem subvertat bonas voluntates. Quod igitur hæc, & huiusmodi tam invidiosè expostulant, nullum alium scopum habebant, nisi ut everterent illud asertum ab Augustino propositum Dei, quo humanas prævenit voluntates; eoque tandem veniretur, quod & recentiores volunt, & Massilienses antea spectabant, ut eos prædestinaverit in regnum suum; quos gratis vocatos, dignos futuros electione, & de hac vita bono sine excessu esse prævident. Nempe quod & nunc urgetur instantissime, si aliud habeat prædestinantis electio, cassa sit adveniens inortio.

Itaque respondeo, non esse periculum ne quis irrepat in salvandorum numerum, vel si secundum temporalem iustitiam in illo ordine collocatus forte tantisper fuerit, ut in eo maneat, nisi Deus eum arrepta manu in illum numerum introducat, vel eum ibidem perpetuo fulciendo teneat, ut permaneat. Nimirum abiectæ & à Catholica regula alienæ cogitationes istæ sunt, quibus imaginantur, hominem posse aliquem suis diligentijs ac sollicitudine, quam identidem ille Scriptor inculcat, vel intrare in salvandorum numerum, vel in iustitia permanere. Deus est, ut ait ex Ambrosio Augustinus: Qui quem dignatur vocari & quem vult religiosum, & perseverantem facit. Quod ipse nisi fuerit, nemo quantumvis vocatus veniet, nemo, quantumvis exci-

tatus, religiosus fiet, nemo quantumvis admonitus, rogatus, iustus perseverabit. Nam ut Augustinus liberum arbitrium ad malum sufficit, ad bonum autem nihil est nisi adjuvetur ab omnipotenti bono. Ex quo factum est ut cum primos homines tanta gratia, tanta corporis & animi intus & foris tranquillitate fruereentur, ac Deus quodammodo omnem indultiam conatus adhibuisse videretur ut starent, unicâ tacti suggestione, illa serpentis, hic mulieris, caderent, absque illis Dei præcipitantis insidijs. Quam igitur puerile, imo à fidei nostræ principijs alienum est, insidiantis Dei sollicitudinem, aut conatus fingere, ne homo videlicet cæcus viam veritatis inveniat, vel ne fractis viribus eam attripiat, vel ne infirmis & diaboli insidijs, ac tentationibus assiduis oppugnatus, eam incensè constanterque gradiatur. Quali vero non continua ei opus esset protectione & sustentatione ut perseveret, vel oculorum aperture ut veritatem videat, vehementissimo patris tractu ut eam teneat. Nam post casum hominis non nisi ad gratiam suam Deus voluit pertinere ut homo non accedat ad eam, neque nisi ad gratiam suam voluit pertinere ut homo non recedat ab eo. Quam gratiam nisi Deus benevolentissimâ & gratuita voluntate suâ, sive ad accedendum sive ad non recedendum dederit & ingesserit (sicut multis nunquam dedit) pondere suo libens in malum verget vitiata. Unde sanctus Prosper similibus objectionibus in eundem occurrit modum: Esti ex æterna scientia præcognitum habet, quid universusque meritis retributus sit, nemini tamen per hoc, quod scilicet non potest; aut necessitatem aut voluntatem intulit delinquendi, si ergo à iustitia & pietate quis deficit, suo in præceptis fertur arbitrio, sua concupiscentiâ irabatur, sua persuasionem decipitur, nil ibi Pater, nil Filius, nil agit Spiritus sanctus, nec tali negotio quicquam divina voluntatis intervenit; cuius opere ut laborentur impulsos. Et ad objectionem tertiam Gallorum: Igitur sicut bona opera ad inspiratorem Deum, ita mala ad eos sunt referenda qui peccant. Non enim relictæ sunt à Deo ut relinquere Deum: sed relictæ sunt & relictæ sunt, & ex bono in malum propria voluntate mutati sunt. Et ante Prosperum S. Aug. in libro de Corrept. & gratia: Hi ergo qui non pertinent ad istam certissimum & felicissimum numerum, pro meritis iustissime inducuntur. Aut enim iacent sub peccato quod originali-ter de generatione traxerunt, aut per liberum arbitrium alia in super addiderunt; arbitrium inquam liberum non liberatum, liberum iustitia, peccati autem servum, quod voluntur per diversam noxias cupiditates &c.

a Obiect. 3.
Gallorum.
b Obiect. 5.
Gallorum.
c Obiect. 14.
Gallorum.
d Obiect. 12.
Gallorum.
e Obiect. 12.
Gallorum.
f Obiect. 12.
Gallorum.
g Obiect. 11.
Vincent.
h Obiect. 12.
Vincent.
i Obiect. 13.
Vincent.
j Obiect. 13.
Vincent.
k Obiect. 13.
Vincent.

Lib. de Ver.
& grat. 11

Lib. de dono
peris. cap. 7.

Lib. 2. oper.
imper. cont.
Lul. f. 15.
Ad obiect. 13
Vincent.

Pros. ad ob.
iect. 3. Gall.

Lib. de Cor.
& grat. 13

aut gra.

aut gratiam Dei recipiunt, sed temporales sunt, nec perseverant, deserunt & deseruntur. DIMISSI ENIM SVNT LIBERO ARBITRIO, NON ACCEPTO PERSEVERANTIA DONO, iudicio Dei iusto & occulto. Quibus omnibus Patres isti significant, nullo modo necesse esse, ut Deus infidetur homini, aut quaqua ratione, sive directe, sive indirecte impediatur eum a iustitia: sed abunde satis esse, ut ei non tribuat illud maximæ & gratiæ misericordiæ donum, quo in iustitia teneatur. Quod si Deus cuiuslibet tribuere tenetur, profecto non est gratia, si autem est gratia, nemini eam debet, sed iusto iudicio negat cuicumque negaverit. Quod & Prosper

Prosper ad ob-
st. 7. Gall. Deo quare istis non dederit, quod alijs dedit: sed confitendum est & misericorditer dedisse, quod dedit, & iuste non dedisse quod non dedit: ne quemadmodum ex libero arbitrio vitur causa labendi, ita ex ipso videatur & standi, cum illud humano fiat opere, hoc divino impleatur ex munere.

Quod igitur in objectione dicitur, Deum debere gratias incongruas ijs, qui reprobati sunt, de industria seligere ac tribuere, quo fiat, ut vel non iustificentur, vel iustificati cadant, hoc ex duplici capite nullas vires habet. Primo quia eadem prorsus difficultas in Scriptoris istius opinione solvenda est. Queritur enim ex ipso id quod ipse ex alijs querit; si Deus non querit de industria ut gratia non sit incongrua, quam reprobatis tribuit, non fit incongrua, quando accidit aliquando dari congruam, & hominem salvare. Incredibile est enim, inquit, si absque consideratione congruitas vel incongruitas datur pro occasione oblata, non aliquando accidat esse congruam. Quod comparatione pomorum, que indifferenter bona & mala duntur, explicat. Sicut igitur ad istam questionem ipse respondet, hoc ex eo contingere, non quod gratia, quam eis Deus tribuit non sit sufficiens, vel incongruitas eius a Deo intendatur, sed quia talem dari cursus rerum & oportunitas circumstantiarum postulat, non curando sitne congrua, an incongrua: ita & ipsi respondebitur, in ea sententia fieri que statuit, aliquos efficaciter ante cooperationem prævisam, esse ad gloriam prædestinatos. Sicut enim ipsi fateri coguntur, potuisse Deum assumere post Adæ lapsum, alium ordinem providentiæ, juxta quem, quamvis gratiam sufficientem Deus omnibus largiretur, paucissimi tamen, quemadmodum in veteri Testamento, vel omnino nulli cum ea gratia salvarentur (quemadmodum & ante & post adventum Christi in multis gentibus nulli omnino etiam cum tali, ut ipsi ponunt, gratia salvati sunt;) sic fateri coguntur, &

Cesius supra
n. 11.

de gratia

Prosper ad ob-
st. 7. Gall. Deo quare istis non dederit, quod alijs dedit: sed confitendum est & misericorditer dedisse, quod dedit, & iuste non dedisse quod non dedit: ne quemadmodum ex libero arbitrio vitur causa labendi, ita ex ipso videatur & standi, cum illud humano fiat opere, hoc divino impleatur ex munere.

A ego consequenter secundum istam confessionem eorum dico: si Deus in tali ordine providentiæ, miseris tamen fuisset aliquotum, & eos ad salutem efficaciter præ ceteris elegisset, nihil injuriæ intulisset, nihilque gratiæ abstulisset ceteris, nec opus fuisset ut eos impediret a iustitia, vel ad casum impelleret, vel gratias eis de industria incongruas destinaret, sed hoc eventurum similiter fuisset, ex eo quod talem ordinem providentiæ iustis de causis, pro ut rerum oportunitas postulabat, elegisset. Sed hæc omnia de distributione generali gratiæ congruæ vel incongruæ, quarum utraque vere sit sufficiens, ex talis fundamentis & imaginationibus originem ducunt.

B Secundo itaque dico, juxta sancti Augustini mentem, nullius momenti esse quod obijcitur. Nam quamvis vocatio vel gratia exterior (sub qua omnis gratia que non imbuat ipsam voluntatem comprehenditur) affectibus hominis incongrua esse possit, nulla tamen vera Christi gratia, que voluntatem afficit atque trahit, incongrua esse potest. Imaginationes istæ sunt, quas Neoterici ex male intellectis Augustini locutionibus pepererunt. Nam in universis operibus ejus non est veltigium, quod Christi gratia cuiquam sit incongrua, sed omnis congrua est, omnis operatur ac per se facit effectum suum. Omnis enim delectat voluntatem, & omnis hoc ipso ad operandum effectum illum ad quem datur trahit. Regula enim in Augustino certissima est de Christi Salvatoris gratia: Hæc gratia si doctrina dicenda est certe sic datur ut alius & interior eam Deus cum ineffabili suavitate crederetur infundere, non solum per eos qui plantant & rigant externis, sed etiam per se ipsum qui incrementum suum ministrat occultis, ita ut non ostendat tantummodo veritatem, verum etiam importat charitatem. Nempe ut addit, quia simul donat & quid agant scire & quod sentiat agere. Et: Qui novit quid est quod fieri debeat, & non sciat non datur a Deo dicitur secundum gratiam, sed secundum legem; non secundum spiritum, sed secundum litteram. Extra hanc gratiam Christi, que per charitatem & per ineffabilem suavitatem, cum qua illabitur, semper congrua est, & incongrua esse non potest, nullam novit Augustinus quam velut incongruam, sed sufficientem, reprobatis destinet; nisi forte homines per litteram legis sufficienter ad agendum instructos adiutosque esse statuamus. Quidquid enim sufficientis gratiæ, vel a Neoterici, vel Pelagianis vel Massiliensibus præter istam agendi gratiam excogitatum est hoc totum Augustino ad legem pertinet, nec extra limites gratiæ Pelagianæ constitui debet.

Lib. de grat.
Christi c. 13.

Ibid.
Ibid.

CAPVT OCTAVVM.

Soluitur quintum argumentum, quo dicitur, hanc sententiam afferre socordiam electis, & reprobis desperationem.

Ess. de pr. ad. & reprob. sect. 2. n. 5.

QVINTO obijciunt, quod ista sententia tollat omnem sollicitudinem bonorum operum & salutis. Quisque enim apud se ita ratiocinari potest. Vel sum de numero electorum vel non sum: si sum de illo numero, impossibile est ut damner; non est ergo quod metusam damnationem, vel de bonis operibus, vel perseverantia sim sollicitus. Si vero non sum de numero sic electorum, frustra etiam sum sollicitus, frustra praecepta seruo &c. Quia certissimus sum omnia mihi nihil profutura ad salutem, omnibus enim istis non possum intrare in istum numerum, extra quem nemo salvatur. Quid ergo sequi potest, nisi in primis socordia, in secundis desperatio.

Prosop. in Epist. ad Aug.

Respondetur idem incommodum urilisse fortissime Massilienses. Nam de utraque parte, tam de sollicitudinis ademptione, quam de desperatione apud Prosperum dicunt: Hoc propositum vocatorem dei quo eligendorum & reijciendorum dicitur. scilicet discretio, ut secundum quod placuit Deo creatori, alij vasa honoris, alij vasa conamnesia sint creati, & lapsi curam resurgendi ad mare, propter desperationem videlicet quia frustra laborarent, & sanctis occasionem teporis offerre, eo quod utraque parte superflua labor sit, si neque reuscu ulla industria possit intrare, neque electus ulla negligentia possit excidere. Quoquo enim modo sese egerint non posse aliud erga eos quam Deus deservit accideri, & sub incerta spe carsum non posse esse constantem, cum si aliud habeat praedestinanti electio cassa sit adinventus intentio. Removeri itaque omnem industriam, tollique vires, si Dei constituto humanas praeventas voluntates: Vides hic ipsillimas quae obiecte sunt, querimonias adversus istud propositum Dei quo humanas praeventando voluntates, eligendorum & reijciendorum discretionem fecit. Unde etiam inferius addit: Nec acquiescent praedestinatum electorum numerum, nec augeri posse nec minui ne superflua sit industria ac laboris indubio, cuius studium cessante electio frustrandum sit; hoc est, quae superflua erunt si non fuerimus electi intra istum numerum, quia ut noster dixit, omnibus istis non possumus intrare in istum numerum, extra quem nemo salvatur.

Ibid.

Dico itaque in primis nihil facilius esse, quam res verissimas hominibus maxime imperitis ita proponere, ut non edificentur, sed scandalizentur auditores, sicut nihil facilius quam optima medicamenta sic applicari, ut noceant potius quam ut prosint aegrotantibus. Dolosi vel imperiti medicus est, inquit Augustinus, etiam vile medicamentum sic alligare ut aut non prosit aut obstat. Nam idem dilemma pari prorsus modo ad auferendam bonorum operum sollicitudi-

Lib. de dono p. 6. c. 22.

nem inferendamque desperationem, de praescientia intorqueri potest. Vel nunc sum de illorum numero, quos Deus ab aeterno praevideat esse salvandos, vel non sum. Si sum, nulla mea in posterum dissolutio aut segnitias faciet, ut inde excidam: ut quid igitur sollicitus sum? Si non sum, nulla sollicitudine efficiam ut in illo numero comprehendam: quid igitur restat nisi desperatio? Quod tamen argumentum & istis omnibus Catholicis dissolvendum est. Unde Augustinus istam praedestinationis ac praescientiae similitudinem, quantum ad sollicitudinem ac foecordiam bene vivendi notans, docet nos non magis deterreri debere a confrenda praedestinatione Dei, qua decernit aliquos facere bonos, quam a praescientia quod ex seipsis sint futuri boni, si quis de illa populo hic loquatur: Sive nunc recte vivatis, sive non recte, tales vos eritis postea, quales vos Deus futurus esse praescivit, vel boni si bonos, vel mali si malos. Unde consequenter addit: Numquid enim si hoc auditis nonnulli in corpore segnitiamque veriantur & in labore proclives ad libidinem post concupiscentias suas eant, propterea de praescientia Dei falsum putantium est esse quod dictum est? Nonne si Deus illos bonos futuros esse praescivit boni erunt, in quantum aliter nunc malignitate verfantur; si autem malos mali erunt, in quantum aliter nunc bonitate cernantur? Et adfert exemplum cujusdam fratris in monasterio, qui illo argumento tantum profecerat, ut deserta monasterij sollicitate, velut canis ad vomitum suum reverteretur. Et inferius, cum illo modo contra reprobationem a regno Dei Massilienses arguerent, ut nunc isti arguunt: Et si qui estis, qui obeditis, si praedestinati estis reijcendi, (qua phrasi significare volunt illam derelictionem in massa perditionis, quam Augustinus praedicabat) subtrahatur obediendi vires ut obedire cessetis, respondet eis Augustinus, invertendo id ipsum argumentum adversus praescientiam, quam libentissime fatebantur: Illo autem modo, inquit, quo id dicendum putant eadem sententia, istam panem verbum etiam de praescientia Dei quam certe negare non possunt, pronuciari potest, ut dicatur: Et si qui obeditis, si praesciti estis reijcendi, obedire cessabit is, nempe hoc verissimum est, ita sane, sed improbitissimum, importunissimum, incongruentissimum, non falso eloquio, sed non salubriter valentudini humanae insinuat atque opposito.

Dico igitur, utramque consequentiam esse vitiosam, quia voluntas absoluta dandi gloriam, & consequenter operandi gratiam non magis tollit sollicitudinem boni operis praedestinatis, quam praescientia. Neutro quippe modo merita seu bona opera, sine sollicitudine ac diligentia, & voluntatis cooperatione secutura

Lib. de dono p. 6. c. 22.

Ibid. c. 22.

secutura sunt. Sed in hoc est differentia, quod qui crediderit primum, humillimam voluntate sollicitudinem illam expectandam esse iudicabit & rogandam à Deo, qui nisi sollicitum faciat, se nunquam sollicitum esse posse, non dubitat: qui vero secundum, sollicitudinem istam à se ipso superba voluntate petiturus est. Nam eam gratia Dei sic tribuere, ut illam ipsam gratiam humana subijcias voluntati, quatenus eam in actu secundo efficacem aut inefficacem reddat, ut opus sequatur, si homo gratia velit acquiescere, si autem nohit, ipse, ut operatio Dei nihil in se efficiat, operetur; non est aliud quam sollicitudinem atque operationem à se ipso seu ab humana voluntate petere. Ex quo fit ut huiusmodi Scriptorem non pudeat etiam palam dicere: *Non esse infortunabile, cur vocatio in illis sit inefficax, in actu secundo, in ipso efficax, ad enim pendet ab arbitrio libertate in cuius manu est facere, ut sit efficax vel inefficax.* Et alibi: *Noluit Deus dare tantam gratia copiam ut omnia sint natura facilia, ipsaque natura sit secunda: sed eam dumtaxat mensuram, qua nullam nobis relinquat sollicitudinem, ut animadversa rei difficultate & incipiti eventus excitemus naturam etque vim inferamus, ut quantum potest gratia cooperetur.* Quali vero ista excitatio naturae, ista sollicitudo quam nobis relinquimus putat, ista vis inferenda naturae, ista cooperatio ab ipsa gratia nobis non inferatur, iuxta illud Augustini: *Vi sit nutus voluntatis, ut sit industria studij, ut sint opera charitatis ferventia, ille tribuit illi largitur.* Propterea petere iubemus ut accipiamus &c. Itaque Massiliensibus simili prorsus modo fidem existimantibus à se petendam esse, cum tali gratia sufficiente, sine qua non (ut fuscè alibi demonstratum est) non autem ex decreto, & praedestinatione Dei esse largiendam, qui quem dignatur vocat, & quem vult religiosum facit, in eundem modum respondet Augustinus: *Sicut ille quem Deus castum futurum esse praescivit, quamvis id in certum habeat, agit ut castus sit, ut illi quem castum futurum praedestinavit, quamvis id incertum habeat, non ideo non agit ut castus sit, hoc est, non ideo non est sollicitus agere ut castus sit, quoniam Dei dono se audit futurum esse quod querit, imo etiam gaudet eius charitati nocens inflatur, tanquam id non acceperit. Non solum ergo praedestinatione praedestinationis ab hoc opere non impeditur, verum ad hoc adiuvatur ut eum glorietur in Domino glorietur. Hoc est, ut similiter agnoscat, non à se provenisse castitatem, sed sibi exaltus esse datam. Vterque igitur qui de numero electorum est, sive ex praevisione, sive ex praedestinatione, sollicitus de bonis operibus ac salute esse debet, quia & praedestinatio & praescientia habet, per sollicitudinem & opera bona electionis effectum re ipsa esse conferendum. Nec enim ulla ratio est, cur minus solliciti simus id praestemus id quod per nos ipsos Deus fieri praedestinavit, quam id quod Deus nos facturos esse praescivit. Nam sicuti non fieret id quod Deus praescivit esse futurum, nisi adhiberetur ea media, per quae id futurum esse praescivit, ita non fieret id quod*

A praedestinavit, decrevitque talibus medijs fieri, nisi quoque talia media, per quae istud fieri decrevit, adhibeantur.

Quod vero ad alteram dilemmatis partem spectat, si non sum de numero electorum, frustra sum sollicitus, frustra praecipua servo &c, nihilque restat nisi desperatio, nimis insipienter dicitur. Quid enim stultius dici potest, quam à creatura rationali frustra coli Deum & eius praecipua servari, ad quem solum colendum & obediendum condita est? Nimis est mercenarius ille affectus, qui non coleret aut diligeret Deum, nisi ab eo se salutem assequi posse iudicaret. Et qui non nisi tali modo coluerit creatorem suum, vereor ne eum nunquam assequatur, quidquid ipse tandem de sua sollicitudine & sanctitate praesumpserit. Quasi vero esset aliud diligere & colere Deum, quam diligere & colere veritatem, quia Deus veritas est; aut ulla major creatura rationalis miseria esse possit, etiam in inferno, quam quod non diligit & faciat id quod veritas dicit, semperque vanis falsisque delectetur. Semper ergo & hic & ubique veritas diligenda, colenda, facienda est, sive ab ea quippiam aliud assequi posse speres, sive non speres. Tanta enim est pulchritudo & felicitas in eius dilectione & cultu, & custodia mandatorum veritatis, ut etiam in hac vita nulla major felicitas dari possit ei, qui in perpetuum condemnandus est. Si enim non diligit veritatem, & non faciat id quod iubet, non solum necesse est, ut saltem diligit & operetur, quo nihil infelicius, sed etiam ut longe gravius in damnatione poenas luat. Stultissimum est igitur dicere, hoc frustra fieri à creatura, quod ubique archissime tenetur facere; & quo nihil melius aut facere aut dicere aut cogitare in hac vita, aut futura potest; Et quod si constanter faceret, nihil ea esset in tempore praedentius, & in aeternitate felicius. Quisquis tali fuerit animo, non desperabit, sed magnam fiduciam ibit in Deum, magnisque precibus poscet perseverantiam talis dilectionis. Unde etiam magnam tranquillitate fruatur, securissimus, Deum non posse talem animum abijcere: & si abijcerit, hoc certissime sua culpa sibi futurum esse persuadet, nec alia culpa, nisi quia non in illa veritatis dilectione perseverat. De cetero ab aeternorum iudiciorum, quibus alterutrum decrevit Deus, perscrutatione curiosa temperat humiliter, sperans, & ex tali constitutione animi confidens, se non esse à Dei praedestinatione praeteritum. Quo sane modo sanctus Augustinus omnes umbras ac tentationes desperationis abstergit, quando adversus similes indisciplinatas cogitationes opponendum tradit: *Vos itaque etiam ipsam obediendi perseverantiam à Patre luminum à quo descendit omne datum optimum & omne donum perfectum sperare debetis & quotidianis orationibus poscere, atque hoc faciendo considerare non vos esse à praedestinatione populi eius alienos, quia etiam hoc ut faciat ipse largitur.*

Sed hoc vehementer sane mirabile est, quod

X x 4

hujus

Leffius lib. de
predest. &
supra 8. c. 1.
4. n. 46.

Aug. lib. 7. g.
2. ad Simp.

Lib. de dono
p. 17.

Lib. de dono
p. 17. cap. 22.

huiusmodi scriptores tantum remedium def-
 perationis in ista praesentia, qua Deus no-
 det, non quid ille sed quid ipsi cum ista gra-
 tia sufficienti pro sua indiffereti libertate facturi
 sint, postea esse putant. Quasi non esset sa-
 tis experientia comprobatum, quid in Ange-
 lis acciderit, quid in humano genere toto,
 quod in duobus hominibus constitutum erat,
 quid denique, iuxta ipsorum quoque senten-
 tiam, iam post lapsum in humani generis in-
 comparabiliter majori parte contingat. Et
 sane quid sibi velint huiusmodi scriptores
 aliud, quam tunc homini esse maximam spem,
 cum homo in se speraverit? Quo quid pro-
 fanius dici potest? Et tamen spes illa, quam
 ipsi praedicant, non est alia quam qua homo,
 supposita sufficienti ubique gratia, in seipso &
 arbitrii sui libertate sperat se semper in Dei di-
 lectione mansurum. Adversus cuiusmodi pre-
 sumptionem, & similes omnino cogitationes
 quibus iste Scriptor ad istam doctrinam im-
 pugnamdam utitur, saepe graviter intonat Au-
 gustinus: Sane, inquit, cum Apostolus dicat ideo

*Lib. de pred.
 ss. c. 11.*

A ex fide ut secundum gratiam firma sit promissio: miror
 homines infirmitati sua se male committere, quam
 firmitati promissionis Dei. Sed incerta est mihi, in-
 quis, de me ipso voluntas Dei. Quid ergo? Tuane ti-
 bi de teipso voluntas certa est, nec times? Quis videtur
 stare videat ne cadat. Cum igitur utraque incerta sit,
 cur non homo firmitati quam infirmitati fidem suam
 spem charitatemque committit. Et in libro de do-
 no perseverantiae: Ego autem volo exagere me
 verbis, sed illis cogitandum potius relinquo ut videant
 quale sit quod sibi persuaserunt, praedicatione prede-
 stinationis audientibus plus desperationis quam ex-
 hortationis afferri: hoc est enim dicere, tunc de sua
 salute hominem desperare quando spem suam non in
 seipso, sed in Deo didicerit ponere. Et multo in-
 ferius: Absit autem a vobis ideo desperare de vobis,
 quoniam spem vestram in ipso balce iubenini, non
 in vobis. Et in eodem loco paulo post: An ve-
 ro timendum est ne tunc de se homo desperet, quando
 spes eius ponenda demonstratur in Deo, non autem
 desperaret. si eam in seipso superbius & infelicissi-
 mus poneret.

*Lib. de dono
 persever. c. 17.*

Ibid. c. 22.

Ibid.

C A P V T N O N V M.

Solvitur sextum argumentum, quod urgent istam doctrinam tolle-
 re zelum animarum, & inutiles facere praedicationes
 & correptiones. Et utrum scandalum ac disso-
 lutionem vitae pariat.

*Ess. lib. c. 16.
 sect. 2. n. 15.*

SEXTO obijciunt, tolli zelum anima-
 rum. Si enim inquit, omnes salvan-
 di ante omnem praevisionem sunt iam
 absolute electi & praesentati, cur de illo-
 rum salute sum sollicitus? Nam etiamsi ego
 quiescam, aequè bene omnes illi & soli salva-
 buntur. Cur sum anxius de eo, quod ex vi
 decreti divini certissime est eventurum? Nun-
 quam aliquis in illum numerum intrabit;
 nunquam inde aliquis excidet, nulla ei fiet ac-
 cessio aut detractio. Ita ille. Addunt etiam
 inutiles consequenter fore omnes exhortatio-
 nes & praedicationes & correptiones, per quas
 ille zelus animarum exerceri & animarum sa-
 lus promoveri solet.

*Lib. de Cor.
 c. 15.*

Responderetur, ista quoque Massiliensium
 & aliorum querela quondam adversus Augu-
 stini doctrinam fuit, quam ex adversantium
 persona sibi obijcit Augustinus: Non argu-
 mentemur contra ista praecepta de monendis &
 corripiendis hominibus salubremque terrorem ille-
 centes: & corrumpant bonos, mores colloquia mala
 & pereat infirmus quid ad nos? Firmum fundamen-
 tum Dei stat & nemo perit nisi filius perditionis. Hoc
 est, decretum Dei de salvandis fixum est, illi
 soli salvabuntur; nunquam inde aliquis exci-
 det, sicut obiectum fuit. Unde & ad praece-
 dentem objectionem audimus querentes Mas-
 silienses, quod utraque parte superfluus labor esset,
 eo quod non posset aliud quam Deus desinit accidere,
 Itemque & apud Prosperum: Non acquejciunt

*Apud Prosp.
 in Epist. ad
 Aug.
 Ibid.*

A praedestinatam electorum numerum nec augeri posse
 nec minui, ne locum apud infideles ac negligentes co-
 hortantium incitamenta non habeant. Et apud
 Hilarium in Epistola ad Augustinum: Si sic
 praedestinati sunt, inquit, ad vitamque partem
 ut de alijs ad alios nullus possit accedere quo pertinet
 tanta extrinsecus correptionis instantia.

*Apud Hilar.
 in Epist. ad
 Aug.*

Dicimus igitur per istam Augustini doctri-
 nam tolli zelum animarum qui non est secundum
 scientiam; adulterinum scilicet, ex errore pro-
 fectum, quo putant homines se sua diligentia
 perfecturos, ut aliqui qui non sunt in illo cer-
 to decretoque numero electorum à Deo, ad
 salutem perducantur, alioquin aeterna morte
 perituri: Non tolli tamen verum illum sineer-
 rumque zelum animarum, in ea quam Augu-
 stinus tradidit veritate fundatum, ex qua
 ferventes cooperatores esse debemus volun-
 tatis Dei, fraternaque salutis adiutores. Nam
 primo novimus Deum velle & jubere, ut
 quandoquidem eos qui illo numero com-
 prehensi sunt, à ceteris discernere non
 possumus, omnes homines velimus, &
 quantum possumus conemur salvos facere.
 Ex quo fit, ut quamvis nemo nisi illo nu-
 mero exclusus pereat, nostrae tamen sollicitudinis,
 si salutem ejus neglexerimus imputanda sit.
 Itaque cum Augustinus illa supra dicta quo-
 rundam verba sibi obijcisset, quibus di-
 cebant: Pereat infirmus quid ad nos? Firmum
 fundamentum Dei stat & nemo perit nisi filius per-
 ditionis.

*Lib. de Cor.
 c. 15.*

ditionis, & zelum fraternæ salutis suo & aliorum animis eximebant, retundit ea non sine insigni acrimonia: Absit ut ista garientes securus nos in hac negligentia esse debere credamus. Verum est enim quia nemo perit nisi filius perditionis: sed ait per Ezechielum Prophetam: Ille quidem in peccato suo moritur, sanguinem vero eius de manu speculatoris requiram. Unde regulam tradens exierendi zeli & actionum quibus eum ad salutem fratrum nostrorum procurandam declaramus admonendo, exhortando, corripiendo, prædicando, subiungit: Promde quantum ad nos pertinet, qui prædestinatos a non prædestinatis discernere non valemus, & ob hoc omnes salvos fieri velis debemus, omnibus ne pereant vel ne alios perdant, adhibenda est a nobis medicinaliter severa correctio. Dei est autem illis eam utilem facere quos ipse præservit & prædestinavit conformes fieri imaginis filij sui. Si non aliquando timore non corripiamus ne aliquis inde pereat, cur non etiam timore corripiamus ne aliquis inde plus pereat? Quod etiam luparius nonnullis antepolitis luculente tradiderat; Nescientes enim quis pertineat ad prædestinatorum numerum, qui non pertineat, sit affici debemus charitatis affectu qui non est abus nisi animarum zelus, ut omnes velimus salvos fieri. Hoc quippe sit cum singulos quosque ut occurrerint cum quibus id agere valeamus ad hoc eorum adducere ut iustificati ex suis pacem habeant ad vitam. Ex qua sancti Augustini doctrina non festum est, velle Deum, ut ad omnium qui occurrerint salutem acquirendam charitatis ardore flagremus; sed Dei est autem, inquit, illis eum facere, quos ipse præservit & prædestinavit conformes imaginis filij sui. Sed quid opus, inquit, ut etiam propter prædestinatos tanto zelo charitatis ardeamus, cum æque bene omnes illi & soli salvandi sint?

Respondet quia prædestinatio effectum suum non sine hominum aliorum cooperatione fortietur. Non minus est autem, imo vero multo magis, hominum actio & studium & zelus necessarius ad ea quæ Deus decrevit humanis actionibus concurrentibus fieri, quam ad ea quæ tantum futura prævidit. Neutra quippe ferent, nisi illa per que sunt futura concurrerent. Cum ergo nesciamus, utrum per diligentiam atque operam nostram Deus fratrum nostrorum salutem in eternæ felicitatis portum adducere velit, merito sane, si filialis erga patrem nostrum, & fraternæ erga proximos viscera charitatis gerimus, in salutem eorum zelandum inardescimus. Ita diversis in locis istum zelum intellexit & opera ex zelo pulcherrimum sanctus Augustinus. Nam ad preces pro proximis fundendas, incitans, quibus nihil efficacius ad proximorum salutem obtinendam zelus habet: Si quis sunt, inquit, nondum vocati, pro eis ut vocentur oremus. Fortassis enim sic prædestinati sunt ut nostris orationibus concedantur & accipiant eandem gratiam qua volumus & efficiantur electi. Quasi dicat fortassis enim prædestinatum est, ut salus eorum per tale medium orationis, quam pro eis fundimus, procuranda sit. Et de excommunicationis anathemate, quod pastoralis aliquando

A zelus infligit: Pastoralis tamen necessitas habet. Lib. de Cor. ne per plures serpani dira contagia, separare ab ovibus sanis morbidam ab illo cui nihil est impossibile, ipsa forsitan separatione sananda. Nescientes enim quis pertineat ad prædestinatorum numerum quis non pertineat, sic affici debemus charitatis affectu ut omnes velimus salvos fieri. Et sui quoque zeli, ex quo post tot exarata volumina, duos illos possitremos libros adversus errores de Dei prædestinatione scripsit, eandem fuisse basim indicat. Nam quamvis Deum non dubitaret Massiliensibus veritatem posse revelare: Tamen, inquit, etiam nos impendamus eis dilectionis effectum, hoc est, zelum nostrum quo liberationem eorum ab erroribus concupiscimus, ministeriumque sermanis, sicut donat ille quem rogamus ut in his litteris ea que illis essent apta & utilis diceremus. Unde enim scimus ne forte Deus nostrum id per hanc nostram velit, efficere servitutem, qua eis

B in Christi libera charitate servimus. Denique istam esse debere basim zeli quo servus Dei salutem errantium jubetur quaerere, sanctus Paulus satis perspicue similibus verbis docet: Cum modestia corripiant eos qui resistunt veritati, ne quando Deus det illis penitentiam ad cognoscendam veritatem & respiciant a diaboli laqueis. Quali dicat cum Augustino, unde enim scimus, ne forte Deus id per hanc vestram velit efficere correptionis, modeste servitutem? Hac sana & sancta divi Augustini doctrina quisquis inlicitus fuerit, quamvis non credat quemquam opera sua salvandum esse, quem Deus non salvare decreverit, non tamen idcirco minori zelo Deo iubenti prædicare, monere, corripiere, orare, & huiusmodi salutis ministeria iratibus exhibere morem geret; fortasse enim sic prædestinatos esse cum Augustino cogitat, ut nostris ministerijs concedantur. Unde cum illam electionem quorundam ad regnum, ac discretionem à massa perditionis per propositum Dei, instantissime docuisset, eo tamen non obstante, ut illi tamen correptionis ioculeans, Nemo igitur dicat, inquit, non esse corripiendum qui exorbitat de via iustæ, sed ei reditum & perseverantiam a Domino tantum esse poscendam: Nemo prudens & fidelis hoc dicat. Secum secundum propositum vocatus est iste, procul dubio illi etiam quod corripiatur Deus cooperatur in bonum. Virum autem hic sit vocatus, quoniam quis corripit noscitur, faciat ipse cum charitate (hoc est, cum zelo de quo loquitur) quod scit esse faciendum: seu enim talem corripiendum, facturo Deo aut misericordiam aut iudicium. Misericordiam quidem si à massa perditionis ille qui corripiatur gratis largitate discretus est &c. Et multo inferius monet præpositos ut corripiant subditos fratres correptionibus de charitate venientibus: Nos, ait, agamus sine desperatione quod agimus. Si filius patris est qui corripiatur requiescet super eum pax nostra: sin autem, ad nos revertetur. Quibus præclarissime subiungit: Quamvis itaque etiam dum quorundam fides subvertitur firmum Dei fundamentum stet, quoniam servit Dominus qui sint eius non tamen ideo nos pigri & negligentes esse debemus in corripiendis qui corripiendi sunt. Neque enim frustra a

dictum

Ibid. c. 16.

Ibid. c. ult.

Ibid. c. 15.

Lib. de dono

Ibid. c. 22.

Lib. de Cor. & grat. 15.

Lib. de præd. 55. c. 1.

2. Timoth. 2.

Lib. de Cor. & grat. c. 9.

Cap. 15.

Ibid.

est. Corruptum bonos mores, colloquia mala, & peribit infirmus in tua scientia, frater, pro quo Christus mortuus est. Non arguamur contra ista precepta saluberrime terrorem &c. Quae supra diximus. Et in libro de dono perseverantiae respondens Massiliensibus, qui dicebant, ut supra vidimus, si he praedestinati ad utramque partem, ut de alijs ad alios nullus possit accedere, quo pertinet tanta extrinsecus correptionis instauratio? Ac propterea clamabant praedestinationis desolationem utilitati praedicationis adversam: Quasi vero, inquit, adversata sit Apostolo predicanti. Nomen ille doctor, genium in fide & veritate praedestinationem rectis commendavit, & verbum Dei predicare non desistit. Et utrumquo Scriptura declarat: Cui ergo praedicationi, praep. om, exhortationi, correptioni, quo omnia frequentat Scriptura divina, existimamus invidiam de, invidiam quam commendat eadem Scriptura divina? Nempe quia, ut supra ex eo diximus, sic fortassis praedestinatum est, ut nostris orationibus aut alijs ministerijs concedatur. Quod propterea exserteque sanctus Prosper expressit: *Quantis et o quod fuerit Deus nulla possit ratione nos fieri, studia tamen non tolluntur orandi, adde & praedicandi, & moneandi, & corripiendi, quia similis omnium ratio est. Nec per electionis propositum liberi arbitrii devotio relaxatur, cum in lege voluntatis Dei ita sit praedestinatus effectus, ut per laborem operum, per instantiam supplicationum, per exercitia virtutum sint incrementa meritorum & qui bona gesserint, non solum secundum propositum Dei, sed etiam secundum sua merita coronentur.*

Lib. de dono persever. c. 14.

Prosper. lib. 2. de do. ad Gent. c. 35.

Ex quo etiam sequitur, non recte dici, quod haec doctrina explicata populo ac diligenter expressa, scandalum pareret, & licentiam vitae. Scandalum enim non parit, nisi apud distortos animos qui pravis opinionibus, vel sui ipsius fiducia pleni, simul atque ad submissionem sub Deo & ad suspendendam perditae creaturae spem ex divina voluntatis decreto revocantur, omnis devotio refringit & ad sequendas veteris hominis cupiditates relaxantur. Nihil enim horrent illiusmodi homines magis, quam revocari ad divina voluntatis meritum, quasi de sua cooperatione cum sua sufficiente gratia certiores. Hanc enim submissionem horrebant etiam, canaque pejus & angue oderant, Prospero & Hilario testibus, Massilienses: *Sub incerta, aiebant, spe cursum non posse esse constantem. Cum si aliud habeat praedestinati electio, cassa sit adhaerentis intentio. Et Hilarius: Nec ad incertum voluntatis Dei deduci se volunt, eo quod inde desperationem sibi vererentur, si fulcrum istud propria diligentia subtraheretur.*

Prosper. in Ep. ad Aug.

Hilari. ad Aug.

Quapropter non est inutilis ista doctrina praedicationi, dummodo coram imperitis,

lapis humani corruptionisque naturae magnitudinem non penetrantibus (& ideo plerumque plus quam fas est humano conatui & liberae voluntati tribuentibus) sobrie prudenterque praedicetur. Sed si invidiose proponatur, quid mirum si scandalum imperitis, maximeque superbis ista summæ humilitatis doctrina pariat? Etiam praescientiam rudibus sic proponere, ut horrescant, scandalizentur, dissolvantur, non est difficile: *Quae Lib. de dono tamen praedestinato, inquit Aug. non ita populi praedicanda est ut apud imperitiam vel tardis intelligentiam multitudinem redargui quodammodo ipsa sua praedicatione videtur sicut redargui videtur & praescientia Dei quam certe negare non possunt si dicatur hominibus sine curatis. Sive decretatis quod vos praeservit qui scire non potest hoc eritis. Quod dolosi vel imperiti medici medicamentum utile perperam allegantes comparatione declarat. Quia de re supra nonnihil egimus.*

Lib. de dono persever. c. 22.

Ibid. c. 16.

Quod si tamen ex doctrina ista recte explicata quispiam in scandalum, vitaeque dissolutionem aut desperationem cadat, scandalum est Pharisaeum, ex distortis opinionibus vel affectibus profectum, & ideo, si sanari non potuerit, negligendum. *Dicitur ergo verum, ut monet hac ipsa de re disputans humillimus Doctor, maxime ubi aliqua quaestio ut dicatur impelatur, & capiant qui possunt: ne forte contumelietur propter eos, qui sapere non possunt non solum veritate fraudentur, verum etiam salutare capiantur, qui verum sapere, quo caventur saltem possunt. Non est veritas Lesbia regula, ut ad infirmorum, vel dolose praesumentium affectus aptari debeat: sed si necessitas postulat integerrime praedicanda; si non postulat, & imbecillum capacitatem postulat, supprimenda. Vera, solida, & humilis pietas valde rara est, etiam in illis qui sibi de religione bladiuntur. Quotquot eam tamen, Deo miserante, consecuti sunt, non est periculum, ut illi in barathrum desperationis aut dissolutionis incidant, dum omnem spem suam in gratuitam Dei praedestinantis ac liberantis voto veruerit, misericordiam transferre, ac baculum arundinum liberae suae voluntatis abijcere docentur; quae tot Angelorum myriades, nulla temptatione pulsatas, totumque genus humanum semel in paradiso, & nunc infinitis penae partibus majorem ejus numerum, sufficienti (ut ipsi clamant) gratia communium, iterum cecidisse, & quotidie cadere non possunt ulla ratione distiteri. Quibus iterum illud Augustini etiam atque etiam cogitandum relinquo: *An vero timendum est, ne tunc homo desperet quando spes eius ponenda demonstratur in Deo, non autem desperet si eam in seipso superbissimus & inselicitissimus poneret?**

Lib. de dono persever. c. 22.

CAPVT

CAPVT IX

Soluitur septimum argumentum, quo existimatur ista doctrina non esse divinæ clementiæ consentanea, eo quod reprobos non nisi ad damnationem creare & conservare videatur.

DENIQUE obijci potest, non videri sententiam istam sancti Augustini divinæ bonitati & clementiæ consentaneam. Non enim ad aliud illi quos ex perditionis massa liberare noluist, creati videntur, nisi ut in æternum pereant, nec eorum creatio esse beneficium, sed summum maleficium. Quis enim fructus propter quem tanta reproborum multitudo nascatur, ex qua nemo salvandus esse prævidetur, neque supposita illa gratiæ potentissimæ negatione salvari potest?

Respondetur: & ista obiectio à Massiliensibus Augustino facta est, quando ejus doctrinam, tanquam inde conflictaneum obijcerunt: Quod Deus maiorem partem generis humani ad hoc creet ut illam perdat in æternum. Itemque, quod maior pars generis humani ad hoc creatur a Deo, ut non Dei sed diaboli faciat voluntatem. Ad eam igitur dico, Deum ex immensa bonitate creare non minus hominum quam Angelorum naturam, eosque in manu liberi arbitrii collocasse, cum adiutorio quod sempiternam sibi beatitudinem possent comparare si vellent. Quod ergo creati sunt, creantis beneficium, quod ceciderunt, peccantis meritum. Nec equum erat, ut illa spontanea deficientis voluntatis pervicaciâ statutus ordo turbaretur, ut videlicet propterea neque peccatrix natura demonum amplius permanere deberet, neque peccatrix primorum hominum natura propagari. Quod enim demonibus & hominibus reprobis hoc in malum cedit, non est ex voluntate creatoris, sed malitia spontanea peccatoris, ille enim conservat demones sub tantis criminibus & cum tantis supplicijs, & ex semine vitiatum propagat homines reprobos, in usus maximos Deo cognitos, quamvis ipsi propria iniquitate, non nisi malum facturi atque perituri sint. Ex quo fit, ut quicquid ipse conservat aut creat, non nisi bonum sit; & ex natura sua magnum beneficium, gratiarum actione dignissimum, quamvis per accidens, ex aliena perversitate cedat in malum. Hinc Augustinus cum ei simile quid obijceretur: Bonitate sua, inquit, Deus facit homines & primos sine peccato, & ceteros sub peccato in usus profundarum cogitationum suarum. Sicut enim de ipsius diaboli malitia novit ille quid agat & quid agit iustum est & bonum, nec eam propterea creare (adde & conservare) noluit quia malum futurum & permanentem esse præsternit, ita de universo genere humano quamvis nullus hominum sine peccatis sordide nascatur, bonum ille qui summe bonus est operatur. Et infra: Sic utaque

creat malos quomodo pascit & nutrit malos, quæ quod eis creando tribus ad naturam pertinet bonitatem, & quod eos pascendo & nutriendo, ad incrementum, non utique malitia eorum, sed eadem bona naturæ quam creavit bonis, bonum tribus adiumentum. Ex quo patet, hanc Augustini solutionem non minus ad hominum ac demonum sub peccato & penis conservatiorem, quam creationem pertinere, idque quamvis non aliquantum reprobi, sed omnes omnino homines & Angeli per Jesum & in æternum perituros esse fingeremus. Itaque & Prosper eandem objectionem solvens: Omnium quidem hominum Deus creator est, sed nemo ab eo ideo creatus est ut periret: quia alia est causa nascendi & alia est pereundi. Ut cum nascantur homines, conditoris est beneficium: ut autem peccant, prævaricatoris est meritum. Sed huiusmodi imaginationes hominum adversus quas hæcenus dimicavimus, ex eo fere proficiscuntur, quod de humana natura ad eum philosophanter modum, ac si innocens ex opificis manibus prodiret. Tunc enim revera, si Deus absque ulla operum prævisione, alios ad beatitudinem elegisset, alios ad perditionem, sine auxilijs dimitteret, atque interitum illos vocaret ad fidem, hortaretur ad sollicitudinem, præmia proponeret, exitium minaretur, negata omni faciendi bonum & cavendi malum facultate, merito durissimum iniquissimumque videretur: tales condere; quia non eos nisi ad interitum destinare videretur. Sed in Augustini sententiâ se res longe secus habet. Propria voluntate violata, fracta, infirmata natura est, & perditioni obnoxia, quid querimus adversus iudicem, quod aliquos liberando, reliquos propriæ relinquit infirmæque libertati? An ut mutet æternas leges suas, quas naturales dicimus, & hominibus hanc secus ac demonibus in eorum institutione proposuit, ne amplius earum transgressione delinquant, vel gratias ubique & semper etiam ad inferos diffundat, ut possint eas transgrediendo delinquere? Quod si utrumlibet per absurdum est, ut vel aboleantur naturales circa Deum & proximum leges, vel adimplendi gratia ad damnatos inferosque diffundatur; nec tamen alio ullo pacto lex naturalis, nisi per magnam Dei gratiam, præcipue à peccatoribus, sine peccato custodiri possit, desinant murmurare adversus Deum, quod ex perditio genere quosdam tantum liberando, ceteros sine gratuita liberationis adiutorijs, in perditione dereliquerit.

CAPVT

Obiect. 3.
Vincet.
Obiect. 4.
Vincit.

L. 2. de
sup. c. 16.

L. 2. de
sup. c. 16.

CAPVT XI.

Reprobati non tam propter suam, quam electorum utilitatem non solum nascuntur & conservantur.

QUAE tamen vel expressa vel tacita murmura, quibus viri boni adversus istam asseratam ab Augustino divina iustitiae severitatem concitantur, magna ex parte placarentur, si causas illas profundas, propter quas Deus istum ordinem providentiae adhibendum iudicavit, intelligendo penetrarent. Sunt enim ab oculis hominum maxime carnalium vehementer abstruse. Quam ob causam Augustinus paulo ante dixit, quod Deus malos creat in usu profundarum cogitationum suarum. Cujus profunditatis consideratione alibi dicit, quod illa inservabilia iudicia eius, hinc fidelibus cordibus magnam inferant admirationem, qui de illius sapientia pertingente a fine usque ad finem fortiter & omnino sicuter disponente non dubitant, quid sit quod ex parte us nascantur ac multiplicentur hi, quos est malos ipsa non fecit tamen malos futuros esse praeservit. Adicit itaque: Nimis enim consilium eius in abdito est, quo etiam malis bene utitur ad profectum bonorum, etiam in hoc misericors omnipotentiam bonitatis suae. Quae providentiae adhuc multo apparet mirabilior, quando tantam cogitamus, aut etiam videmus hominum non liberandorum ad aeterna destinatorum supplicia multitudinem: Quare sint illi plures quam illi, ait Augustinus, consilium Dei velle nosse multorum est, nosse autem vel paucissimorum hominum vel omnino nullorum. Haec igitur divinae providentiae profunditas, & ex profunditate obscuritas, facit homines qui non murmurant, aut non mirantur, peccatores Angelos universos, in actu oculi, sine spe reparationis, iudicaria Dei severitate damnatos, aut innumeros parvulos, qui omni prorsus baptismi potestate caruerunt, ad inferos praecisa spe liberationis expelli, de majoribus praecipue mirentur & conquerantur, quod absque ulla futurorum operum consideratione, in perditione relictis sint, & a divina misericordia reprobati, vitam istam gratiae caelestis adiutorijs destituti transeant. Quasi vero & ista eorum desertio ac derelictio non esset, aut esse deberet pars illius supplicij, quod sua iniquitate meruerunt, aut non mirandum esset, si eos omnes confestim extremis illis supplicijs addiceret: aut magis mirandum sit, quod Deus in hac vita quandam irae istius magnae, quae peccato debita est, & propter quam a divina misericordia exclusi & a iustitia reprobati sunt, particulam exequatur. Sed quia cause istius gubernationis reproborum tam alta caligine tecta sunt, ut frustra in hoc mundo vivere & non nisi ad cumulanda sibi

supplicia derelicti esse videantur, hinc homines vel ad ista consideranda tardiores, vel preoccupatis opinionibus distorti, quibus abjecta iustitiae severitate, nil nisi gratiarum profusiones cogitant, patrocinandis ijs qui reprobati ac derelicti sunt, & redarguendo reprobanti ac derelinqenti Deo, exercent facundiam suam. Qui ut vel paululum erga doctrinam istam sancti Praefulis severam quidem, sed tamen ipsius iudicio nimis veram, mitescere dignentur, causas nonnullas, Deo juvante, proferemus, quas ipse sanctus Augustinus prodidit, cur Deus eos quos alto suo iudicio reprobavit, & a damnationis liberatione seclusit, in hac vita sanctus sine gratiae ullius beneficio vivere sinat, alios ex ipsa collata gratia quam subinde tribuit graviores accumulare cruciatus. Quas quisquis bene ponderaverit, iudicabit fortassis id quod Augustino visum fuit, non aliter debuisse praedestinos ex eodem genere liberari, nisi reprobi ipsis permixti cum tanta Dei severitate tractarentur.

In primis igitur sancto Augustino indubitatum fuit, homines illos quos Deus iusto iudicio noluit a damnationis massa discernere, non tam propter ipsos ut aeternam vitam assequantur, quam propter alios, quos ei ab eadem massa misericordiae liberalitate discernere placuit, creati, & in hac vita servari, & gubernari. Testatur hoc sanctus Doctor diversis locis. Nam cum adversus Iulianum declarasset, Deum suis praedestinatiis praerogentiam beatumque finem sua liberalitate largiri, de reprobatis addit: Ceteri autem mortales qui ex isto numero non sunt, & ex eadem quidem massa ex qua & isti, sed vasa irae facti sunt, ad utilitatem nascuntur istorum. Et in Epistola ad Paulinum: Ipsis super quos ira Dei manet bene utitur ad docendos alios quos liberare dignatur. Et libro decimo sexto contra Faustum: Ad aliquem namque usum sanctorum ordinatur omnis ceteris impiorum a summo Deo qui pro sui regiminis aequitate bene utitur etiam malis ut qui suo arbitrio misere vivunt illius iudicio iuste disponantur. Ex quo fit ut quantum Dei dilectio erga reprobos minuitur, quos in perditione relinquere statuit, tantum erga praedestinos, quos liberandos destinavit augetur, ut in eos toto impetu collata fluat. Alij quippe sua in qua jacent iniquitate meruerunt, ut quia sibi inutilis facti sunt, non amplius gubernentur a Deo propter se, sed in illum ordinem providentiae, in quo serviant alij, referantur.

Epist. 59.

Lib. 2. oper. imp. cont. Iul. s. 346.

Lib. 5. conf. Iul. c. 4.

Epist. 106

Lib. 16. con. Faust. c. 21

CAPVT XII.

Fructus quos electis afferunt ad tria capita generalia revocantur. Explicatur primus: quod sint ornamentum terrarum, & quo sensu.

PORRO ista utilitates, quas electis Dei filijs conferunt reprobi, sunt innumera, sed ferè ad duo aut tria capita generalia reduci possunt: ut videlicet sint quidam seculi presentis ornatus, cuius utilitas in corporalem electorum fructum reddendat; ut electi multis modis doceantur; denique ut exerceantur atque proficiant.

Primus igitur fructus est, quem ex reprobis elicit Deus, ut laetetur seculi presentis cursus, vel sola talis tantæque naturæ presentia, & infinitis ejus operibus humana vitæ utilibus decoretur. Teuigit eum sanctus Augustinus contra Iulianum, ubi cum de prædestinationis ac reprobis disputando dixisset, quod reprobi ad nihil meliorem nascerentur, pressius eam utilitatem explicans, consentim adiecit: Non enim quamquam eorum Deus temere ac fortuito creat, aut quæ de illis boni operis rignorat. cum & hoc ipso bonum operetur, quod in eis humanam creat naturam & ex eis ordinem seculi presentis exornat. Et in libris de libero arbitrio de parvulis disputans, cur cum peccato ex homine iam peccatore nasci augerique sinerentur aut curarentur: Non enim damnato primo homine se adempta est beatitudo ut etiam facti dicit ad meretur. Poterat eum & de prole eius quamvis carnali & mortali aliqua in suo genere fieri decus ornamenti quoque terrarum. Et in libro de vera religione: Ita de peccato non ro quod in homine peccatore ipsa natura nostra commisit, & genus humanum factum est magnam decus ornamentumque terrarum & iam decenter divina prudentia procuratore administratur ut ars inessabilis medicina ipsam vitiorum fedatatem in neque quam sui generis pulchritudinem vertat. Quæ pulchritudo in eo ipso magna ex parte sita est, quæ in illa magna generis humani societate, non solum reprobis electorum utilitati seruiunt, ut mox dicendum est, sed & ipsa in profectum virtutum vitia convertuntur. Et in libris de Genesi ad litteram: An verò ita quis cæcus est mente ut non cernat quanto terris ornamento sit genus humanum etiam cum à paucis reidè laudabiliterq; vivatur? Quantumque valeat ordine publica in causam pacis terrena vinculum coercens etiam peccatores? Neque enim tantum depravati sunt homines ut non etiam tales pecoribus & volatilibus antecellant, quarum tamen omnium generibus hanc usquam mundi partem pro sui loci sorte decoratam quem non considerare delictet? Quis vero quantumque sit iste orbis terrarum ornatus, & ad prædicandam conditoris majestatem, quam admirabilis, brevius Prosper tetigit, cum illam Augustini doctrinam descendere cogitetur: Ornati autem etiam talium conditione mundi huius varietatem, quis non intelligat, qui videat studijs & operibus quorundam impiorum tot

A comoda vite presentis instructa in inventione artium, in extructione urbium, in constitutione legum, in consideratione populorum? Sed & ipse Augustinus præclarissime subtilissimeque in libris de Civitate Dei discernendo declarat: Ipse (Deus) Lib. 22. de incorpoream corporeamque naturam, illam præpositam, istam subiectam miris modis copulans & connectens animantem facit. Quod opus eius tam magnum & mirabile est ut non solum in homine, quod est animal rationale, & ex hoc cunctis terrenis animantibus excellens atque præstantius, sed in qualibet minutissima muscula bene considerans stuporem mentis ingerat, laudensq; pariat Creatoris. Ipse itaque anime humane mentem dedit, ubi ratio atque intelligentia in infante sapientia est quodammodo, quasi nulla sit, excitanda scilicet atque exercenda aratus accessu, qua sit scientia capax, atque doctrina, & habilis perceptioni veritatis & amoris boni. Quæ capacitate hauriat sapientiam virtutibusq; sit prædita, quibus prudenter, fortiter, temperanter & iuste adversus errores & cetera i. generata vitia dimicet, eaq; in illius rei desiderio nisi boni illius summi atque incommutabilis vincat. Quod esse non faciat, ipsa talium bonorum capacitas in natura rationali virtutis instituta, quantum sit boni quam mirabile opus omnipotentis, quis competenter effatur aut cogitat? Præter enim artes bene vivendi & ad immortale perveniendi felicitatem, quæ virtutes vocantur, & sola Dei gratia qua in Christo est, filijs promissum, regniq; dicitur, nomine humano ingenitè tot tantæq; artes sunt inventa & exercita, partim necessarie, partim voluntaria, ut tam excellens vis mentis atque rationis in his etiam rebus quas superfluas uno & periculosas pernicioasq; appetit, quantum bonorum habeat in natura, inde ipsa potuit vel invenire vel discere vel exerceat iustitiam & castitatem & edificationem ad opera quam mirabilia quam stupenda industria humana pervenerit, quod in agricultura, quod in navigatione profecerit, quæ in fabricatione quo unquam, et etiam in statu quoque & picturarum varietate excogitaverit & impleverit: quæ in theatris mirabilia spectantibus, audientibus incredibilia faciendâ & exhibenda molita sit: in cap. eundem, orationibus, demandis irrationalibus animantibus, quæ & quomodo repererit: adversus ipsos homines tot genera venenorum tot armorum rei in humanentium, & pro salute mortalit. quæ atque reparanda, quot medicamenta atque alimenta comprehenderit: pro voluptate sevitium, quot condimenta & gula necessitamenta repererit: ad indicandas & suadendas cogitationes, quantum multitudinem varietatemque signorum, ubi præcipuum locum verba & littera tenent: ad delemandos animes, quot elocutionis exercitus, quam diversorum carminum copiam: ad mulcendas aures, quot organa musica, quot cantilena modos excogitaverit: quantum peritiam dimensionum atque numerorum: mensurâq; & ordinem fidium, quantum sagacitate comprehenderit: quam multa rerum mundanarum cognitione se impleverit; quis possit eloqui, maxime

lib. 1. cap. 4.

lib. 2. de lib. cap. 20.

lib. de vera relig. c. 28.

lib. 9. de Gen. ad litt. c. 9.

Profer ad Obiect. 13. Sall.

maximè si velint non assertivè cuncta congerere, sed in singulis immorari. In ipsis postremo erroribus & falsitatibus defendendis quam magna claruerint ingenia Philosophorum atque Hæreticorum quis existimare sufficit? Loquimur enim de natura mentis humana qua ista vita mortalis ornatur, non de fide atque itinere veritatis qua illa immortalis acquiritur. Hic igitur tam magnus ac varius vitæ hujus mortalis ornatus, qui ex hominum improborum institutione & conservatione confurgit, quamvis non nisi paucissimi prædestinati milcerentur, quantum in istis bene pièque considerantibus artificis admirationem excitat, laudemque creatoris! Præterquam tamen ad filios promissionis innumeræ corporis animæque reddant utilitates, quas vel ex industria mentis rationalis quæ in reprobis viget, vel ex terrenis laboribus in quibus assidue versantur, hauriunt, ut ipsi altius sublata mente colendo Deo liberatori suo, sine molestissimis rerum secularium occupationibus, quibus alioquin distinerentur, incumbant. Quam ob causam Psalmus notat, Israëlitis datos fuisse Chananaeorum tanquam impiorum labores ac facultates ut ex eis ad colendum Deum redeque vivendum acciperent adiutorium: Et dedit eis, inquit, regiones gentium & labores populorum possederunt. Nimirum, ut custodiant iustificationes eius & legem eius requirant. In qua verba sanctus Augustinus, & ex ipso Prosper discipulus ejus: Vbi intelligendam est Dei servos & electos filios promissionis verum & ger-

Psalm. 104.

August. & Prosper in illa verba psalmi

manum semen Abrahæ imitantes semen Abrahæ, propterea ista bona terrena sumere à Deo, non ut in eis luxu dissipant, sive perverti à securitate torpescant: sed ideo habeant divina misericordia hæc omnia præparata, in quibus quærendi possent negotiosissimi laboribus occupari ut ad hoc vacent unde bonum æternum possent acquiri, hoc est ut custodiant iustificationes eius & legem eius requirant. Ita igitur ex innumeris artibus quas exercent impij, & operibus quæ excogitant, viri ac mulieres religiose infinita corporeis necessitatibus emolumenta capiunt, ex eorum velut jumentorum rationalium ministerijs adjumenta, ex agrorum & animantium cultu & pastu alimenta & vestimenta, ex reipublicæ terrenæ qualicumque ordine & sceleratorum castigazione securitatem, ex defensione tranquillitatem, ut expeditius atque securius vacent Deo, quo finem sibi solis prædestinatum, etiam reproborum adiutorio consequantur. Profunda sanè multumque mirabilis est ista Dei providentia, qua, quemadmodum in totius humani generis institutione, totam creaturam corpoream quæ ratione caret ad rationalem, hoc est, hominem referendo condidit, servamque subiecit; ita in ejusdem reparatione, reprobos omnes, à maximo usque ad minimum, prædestinatorum filiorum suorum servos fecit, ut & corporeis eorum necessitatibus & eorum spiritali profectui, æternæque vitæ potiundæ, sive sciendo, sive nesciendo famulentur.

B

C A P V T XIII.

Fructus secundus, ut multis modis doceantur electi.

Septem documenta proferuntur.

SE C U N D U S igitur fructus est, ut electi multa & magna & summoperè necessaria documenta ex reprobis percipiant. Quorum primum est, ut eis ad oculum in ista reproborum abiectione & maledictione ostendatur, quid valeat liberum arbitrium, quando à Dei gratuita gubernatione & adiutorio desertum est. Ceteri autem homines, ait Augustinus, ad istam societatem (prædestinatorum) non pertinentes propter hoc à Deo præsciente creati sunt, ut in his ostenderet liberum desertoris arbitrium sine sua gratia quid valeret. Nihil videlicet aliud nisi ut à Deo desiciendo magis magisque terrenis cupiditatibus & peccatis implicetur. Nam ut alibi dicit: Liberum arbitrium capivatum non nisi ad peccatum valet, ad iustitiam vero nisi divinæ liberatæ adiutum, quæ non valet. Sed quia scopus Dei non in eo sistitur, ut nudæ cognitionis illius fructus exurgat, sed in primis, ut per eam electorum suorum voluntas virtutibus imbuetur, hinc in eodem loco, aliam non mediocrem utilitatem ex reproborum abiectione Augustinus assignat: ut ista liberi arbitrij ostensione, in eorum iustis & debitis pœnis vastâ misericordia quæ non suorum operum

Epist. 106.

Epist. 2. ad Rom. c. 8.

Epist. 106.

meritis sed gratuita Dei gratia sunt ab illa ceteratione discretæ, quid sibi collatum esset addiscerens ne omnes obstruatur & qui gloriatur in Domino gloriatur.

Alterum itaque documentum est, ut electi ex abiectione & pœna reproborum, quæ etiam in hac vita saepe manifesta est, discant quid etiam sibi & alijs consortibus suis debeatur ac redderetur, nisi ipsorum miseretur Deus. Unde Augustinus ex duobus parvulis unum dicit assumendum fuisse per misericordiam, alium per iudicium relinquentium, in quo is qui assumeretur agnosceret quid sibi per iudicium deberetur nisi misericordia subveniret. Ex quo sanè sequitur

Enchirid. cap. 95.

Tertium utilitatis maximum documentum, ut electi agnoscant gratiæ seu beneficii sibi collati magnitudinem, dum vident alios æqualiter aut minus reos, cœcis oculis in hac vita ad interitum sempiternum ruere, & in altera severissime iustitiæ æquitate damnari. De quo documento sanctus Augustinus: Ibi gratia est indulgentia, ubi iusta possit esse vindicta. Et hinc evidenti apparet à pœna debita liberato & grati iustificato, quantum beneficii conferatur, quod aliter

Epist. 106.

alter aequaliter reus sine punientis iniquitate punitur. Et in Epistola ad Vitalem notat idem beneficium istius gratiae nullo plerumque merito, nullā voluntate distantibus, sed similem eum eis quibus datur habentibus causam in isto tamen iudicio Dei non dari ut intelligant quibus datur, quam gratia eis datur, quando iuste utique non daretur, quoniam similem habentibus causam iuste non datur. Et in libro de dono perseverantiae, cum quaeretur, cur non omnibus daretur gratia? Quoniam, inquit, Deus iudex est. Ac per hoc & ab eo gratis datur gratia: & in isto eius in alijs iudicio demonstratur, quid eis quibus datur conferat gratia.

Epist. 107. ad Vitalem.

Lib. de dono persever. c. 8.

Lib. 14. de Civit. c. 26.

Psal. 58.

In Psal. 37.

Epist. 157. ad Optat.

In Enchirid. cap. 98.

Lib. 2. de nupt. c. 17.

Lib. 6. cont. tal. cap. 10.

Et in libris de Civitate Dei docet, quod Deus iam gratia discernit homines & liberatis non solum de ipsis, verum etiam de non liberatis, quid eis largiatur ostendit. Ratio est quia ut subiungit: Non enim debita sed gratuita bonitate tunc se quisque agnoscat eructum a malis, cum ab eorum hominum consortio sit immunis cui quibus illi iusta esset poena communis. Quod praclarissime in Psalmis etiam significatum esse tradit, quando Prophetia dixit, ut in vulgato textu legimus, Deus ostendet mihi super inimicos, hoc est, Deus ostendet mihi suae in me misericordiae magnitudinem in ipsis inimicis meis, quos ab eo video deferri ac puniri. Occurrebat autem quaestio, inquit Augustinus, quoniam sit usus istorum verborum, quid ex his agat Deus ad utilitatem corporis Christi quod est Ecclesia? Ut in eis demonstraretur quae sit Dei gratia in praedestinatis, qui secundum propositum vocati sunt. Unde ipsum corpus in alio Psalmo dicit: Deus meus misericordiam eius praeveniet me. Deus meus demonstravit mihi in inimicis meis. Unde in Epist. ad Optatum dicit, quod si illi soli crearentur ex Adam, qui essent per gratiam recreandi, & praeter illos qui in Dei filios adoptantur, nulli alij homines nascerentur lateret beneficium, quod donaretur, indignis: quia nullis ex eadem damnabili stirpe venientibus debitum supplicium redderetur.

Ex quo quartum consequitur in electis documentum, quod Deus unice spectat, in istis occultis providentiae suae vijs: ut videlicet commendata sibi medullitus humilitate, discant non esse in suis meritis, quae damnatis inveniunt, paria sed in sola Dei gratia gloriantur: Quod iudicium cum deberetur ambobus in altero alter agnovit non de suis distantibus meritis sibi esse gloriantur, quod in eadem causa idem supplicium non incurrunt sed de divina gratia largiente quia non volentis neque currentis sed miserentis est Dei. Et in libris de nuptijs & concupiscentia docet, ex maledicto semine Deum etiam reprobos creare atque eis bene uti, Ne meritis suis tribuat si ad eandem massam quisque pertinet liberetur, sed qui gloriatur in Domino gloriatur. Et in libris contra Iulianum docet, in ipsis irae vasis ostendi misericordiam qua Deus prosequitur electos suos, Ne gloriarentur tanquam de meritis vitae suae, cum cognoscunt hoc sibi iustissime reddi potuisse quod vident reddi paribus consortibus mortis suae. Hinc nascitur ulterius

Quintum pro praedestinatis documentum, ut sciant quantam gratitudinem debeant se liberanti Deo cum alios vident in eadem per-

ditione derelinqui. Itaque ad ista Apostoli verba quibus dicit, quod Deus ex eadem massa aliud vas in honorem, aliud in contumeliam condit, sic Augustinus: Ideo non utrumque in honorem sic hoc meruisse se existimet tanquam inculpata natura. Ideo non utrumque in contumelia ut iudicio superexaltet misericordia. Ac per hoc nec damnatus ex debito de supplicio iuste quiritur, nec liberatus gratis de merito superbe gloriatur, sed potius humiliter gratias agit quando in illo a quo debitum exigitur quid in eadem causa sibi debeat agnoscat. Et non minus perspicue quam nervose in Psalmum 58. cum de illis verbis: Deus meus demonstravit mihi in inimicis meis, ad populum discernendo tractaret, id est, inquit, quantum circa me habuit misericordiam in illis mihi demonstravit circa quos non habuit, nisi enim debitor suspendatur minus agit gratias cui debitum relaxatur.

Lib. 4. cont. tal. cap. 8.

In Psal. 58.

Lib. 1. c. 2. ad Sim. 1c.

Ibidem.

Enchirid. cap. 11.

Ibid. c. 27.

Epist. 59.

Rom. 9.

Sextum documentum est, ut Deus quosdam iusta reprobationis sententia poenitus percellendo, timorem utilem praedestinati incutiatur, ne incidant iterum in idem superbiae & incredulitatis exemplum: quod vasa eos facit perditionis, inquit, ad usum correctionis aliorum facit, nempe, ut explicat, quia iusti concepto ex poenis timore corriguntur, iuxta illud Psalmi: Iustus lavabit manus in sanguine peccatoris, hoc est, mandatur ab operibus malis per timorem Dei, cum videt supplicia peccatorum.

Septimum documentum est, ut Deus electis ostendat potentiam suam esse tantam, ut non solum damnare possit peccatores, sed illis ipsis etiam in hoc seculo bene uti ad eorum quoque fructum, quos ad verbis odijs persequuntur. Nam ut quodam loco Augustinus: Neque enim Deus omnipotens cum summe bonus sit ullo modo sineret malis esse aliquid in operibus suis, nisi usque adeo esset omnipotens & bonus ut beneficeret etiam de malis. Nam ea de causa etiam demonibus ipsis subministrat vitam, vivacemque potentiam, quamvis nulla in eis in aeternum emendatio expectetur, quia melius iudicavit de malis benefacere quam mala nulla esse permittere. Itaque in Epistola quinquagesima nona cum nimis constium Dei in abditis esse dixisset, quo etiam malis bene utitur ad profectum bonorum, mox addidit quod etiam in hoc mirificat omnipotentiam bonitatis suae, quia sicut illorum nequitia est male uti bonis operibus eius sic illius sapientia est bene uti malis operibus eorum.

Haec igitur pleraque & similia documenta saluberrima, quae Deus ex reprobis in praedestinatiis suis operatur, ex Scripturis sacris Augustinus prompsit, ubi Apollolus dicit: Quod si Deus volens ostendere iram, quanta videlicet poena damnata malae debeatur, ut inde in electis timor exurgat, & demonstrare potentiam suam, qua bene uti novit etiam malis, suscipuit in multa patientia vasa irae apta in interitum, non ut eos corrigeret quos desepxit, sed ut ostenderet divitiae gloriae suae in vasa misericordiae quae preparavit in gloriam. Quantum scilicet ipsis conferat, & quam gratuitum beneficium, quibus nihil nisi simile supplicium iustissime debebatur. Quos Apostolici loci

lensus frequenter profundus Doctor tetigit, ut in libris ad Bonifacium, cum ex Apostolo docuisset, Deum ex eadem massa posse vas aliud facere in honoré, aliud in contumeliam, Deinde, inquit, secutus tam magnum abditumque secretum quantum aperendum esse hominibus iudicavit, aperuit dicens: Si autem volens Deus ostendere iram, & demonstrare potentiam suam &c. ut notas faceret divitias glorie &c. hoc est, gratia Dei non solum adiutorium, sed etiam documentum, Adiutorium in vasis misericordie in vasis autem ira documentum. In eis non ostendi iram & demonstrat potentiam suam, quia tam potens est bonitas eius ut bene utatur etiam malis: & in eis notas facit divitias glorie sue in vasa misericordie; quoniam quod ab ira vasis exigit iustitia punientis, hoc vasis misericordie dimittit gratia liberantis; nec beneficium quod quibusdam gratis tribuitur appareret, nisi Deus alijs ex eadem massa pariter reus iusto supplicio condemnatus, quid utrisque deberetur ostenderet. Et in libri primi questione secunda ad Simplicianum, eadem omnino Apostoli verba explicans: Hac demonstratio potentia Dei, & annuncia-

no eius in universa terra prodest eis ut timeant, ut vias suas corrigant quibus vocatio talis congruit. Et inferius ad illa consequenter verba, quibus divitias glorie dicitur ostendere per vasa irae in vasa misericordie: Quid enim prodest vasis perfactis in perditionem quod ea patienter Deus sustinet, ut ordinanter disperdat utaturque illis ad instrumentum salutis aliorum, quorum miseretur? Sed illis utique prodest ad quorum salutem istis hic utitur. Et inferius: Quod ergo volens Deus ostendere iram attulit vasa irae valet ad utilem alijs prestandum timorem, & ut notas faceret divitias glorie sue in vasa misericordie qua preparavit in gloriam. Etenim obduratio illa impiorum utrumque demonstrat, & quid commendum sit, ut quisque pietate convertatur ad Deum, & quanta agenda sint gratia misericordie Dei qui in aliorum poena pro alijs donet ostendit. Si autem illa quam de alijs exigit non est iusta poena nihil donat alijs à quibus eam non exigit, quia vero illa iusta est, & nulla est iniquitas apud vindicantem Deum, quis sufficiat agere gratias ei qui hoc remittit, quod si vellet exigere nemo se recte diceret non debere.

Lib. 2. ad
Bonif. 4. 7.

Epist. 1. q. 2.
ad Simplicianum.

Ibidem.

Ibidem.

C A P V T X I V.

Cur tantus numerus reprobatorum prædestinatis.

Q UOD si quis forsitan quæret, cur ergo tantum hominum numerum ab isto liberationis beneficio repulerit, cum ex paucis abjectis eadem potuissent pro electis documenta gratitudinis, humilitatis, aliarumque virtutum trahi? Respondet Augustinus, & hoc ipsum ad magnam prædestinatorum utilitatem, à Deo de industria esse provisum, ut etiam ex ipsa reprobatorum copia necessaria quaedam documenta filij promissionis haurirent.

Primum quidem, ut sic ex rebus ipsis addisceret, quid humanum genus meruisset universum, ex quo tantam cernerent deperdi multitudinem. Unde cum quidam stulti, non intelligentes divini consilij altitudinem, quo facit vas in honoré vel in contumeliam, quodcumque voluerit, existimarent Apostolum clamando, O homo tu quis es qui respondeas Deo? in responsione defecisse & inopia reddendæ rationis repressisse victoris audaciam, rectissime observat Augustinus, magnum habere pondus quod dictum est O homo tu quis es? In talibus enim questionibus ad suæ capacitatis considerationem revocat hominem, verbo quidem brevi, sed quod re ipsa magna est redditio rationis: Si enim non capit hæc, inquit, quis est qui respondeat Deo? Si autem non capit magis non inveniet, quid respondeat. Videt enim si capit eos qui liberantur ex universa generis humani damnatione sic oportuisse liberari ut ex pluribus non liberatis atque in damnatione iustissima detentis, ostenderetur quid meruisset universa consorsio, & quo etiam istos debentem iudicium Dei diceret nisi eius inobedientia miseri-

cordia subveniret. Ecce sic etiam oportuit electos liberari, ut simul tanta esset multitudo in eorum comparatione pereuntium. Quod fuisse exquisitum divinæ voluntatis consilium etiam non obscure docet, in libris de Civitate Dei, dum tradit, propter peccati primi magnitudinem massam universam esse damnatam; atque ita dispersitum à Deo genus humanum, ut in quibusdam demonstraretur quid valeat misericors gratia, in ceteris quid iusta vindicta, neque enim utrumque demonstraretur in omnibus: quia si omnes remaneret in poenis iustæ damnationis in nullo appareret misericors gratia redemptio: utrum si omnes à tenebris transferrentur in lucem in nullo appareret severitas ultionis. In qua propterea multo plures quam in illa sunt, ut sic ostendatur quid omnibus deberetur, quod si omnibus redderetur iustitiam vindicantis iuste nemo reprehenderet. Et in libris contra Iulianum: Quis non videat plures esse in genere humano, in quos non abundavit gratia ut ex pluribus ostenderetur quid universa massa iusto iudicio deberetur, nisi ubi vellet spiritus spiraret & Deus quos dignaretur vocaret, & quem vellet religiosum faceret.

Alterum documentum addit alibi Augustinus, ut videlicet ex tanta reprobatorum copia demonstraretur, nihil omnino in conspectu Dei esse multitudinem quantamcumque prævaricantium, ex quo contemptu derelinquentium Deum accidit, ut prævaricatores Angelos universos iustissimam severitate damnaverit. Tam multos autem creando, inquit, nasci voluit quos ad suam gratiam non pertinere præsciis

Rom. 9.

In Fratribus,
cap. 99.

Ibidem.

Lib. 21. de
Civitate Dei.

Lib. 2. cont.
Eul. operum
imperf. fol.
289.

Epist. 157.
ad Orestium.

praescivit ut in multitudine incomparabili plures sint illi quos in sui regni gloriam filios promissionis praedestinare dignatus est; ut etiam ipsa reprobatorum multitudine ostenderetur quam nullus momenti sit apud Deum iustum quantalibet numerositas iustissimè damnatorum, atque ut hinc quoque intelligant qui ex ipsa damnatione redimuntur, hoc fuisse debitum messae

A illi universa quod tam magna pars eius redditum cernerent, non solum in eis qui originali peccato multa addant mala voluntatis arbitrio verum etiam in tam multis parvulis qui tantummodo vinculo peccati originali obstricti sine gratia mediatorum ex hinc laece rapiuntur.

CAPVT XV.

Tertius fructus, exercitium, & profectus, probatio, & eminentia seu manifestatio electorum.

TERTIVS fructus generalis est, quem ex reprobis in praedestinos divina providentia reducere facit, ut eorum improbitate exerceantur in virtutibus ac de virtute in virtutem eundo proficiant. Marcessit enim sine exercitatione virtus ac semper debilis manet, quassata verò tempestatibus, profundiores firmioresque radices agit. Difficiliter autem exerceri possent multa virtutum genera, nisi reproborum impietate lacesseretur. Itaque Aug. in libris de genesi ad litteram, admirantibus, cur vel esse finerentur qui praesciuntur futuri mali scitissimè respondet: Cum ergo etiam per iustos iusti, ac per impios peccati proficiunt, frustra dicitur, non crearet Deus quos praesciebat malos futuros, cur enim non crearet quos sciebat bonis profuturos, ut & utiles eorum bonis voluntariis exercendis admonendisque nascantur, & iuste pro sua mala voluntate puniantur? Et in quaestionibus super Exodum: Novit ergo Deus bene uti malis, in quibus tamen humanam naturam non ad malitiam creat, sed eos perferit patienter quo usque sui oportere non inaniter, sed utendo eis ad admonitionem vel exercitationem bonorum. Ecce in utroque loco admonitioni, quae ad docendum pertinet, & praecedenti capite latius pertractata est, exercitationem jungit. Ex qua regula Pharaonem ad utilitatem aliorum à Deo servatum esse commemorat. Et in illum Evangelij locum. Ne forte colligentes zizaniam eradiceu simul & triticum, similiter exhortationi, quae ad praebendum documentum spectat, exercitationes addit. Sic enim in quaestionibus super Matthaeum: Virum quia etiam boni cum adhuc infirmi sunt opus habent in quibusdam malorum permixtione: sive ut per eos exerceantur, sive ut eorum in comparatione magna illis exhortatio fiat ut nitantur ad melius, quibus sublati altitudo charitatis quasi evulsa marcescat quod est eradici. Hinc illud generale sancti Praesulis pronuntiatum ex intimo divinae providentiae penu haustum: Ne putetis gratis esse malos in hoc mundo & nihil boni de illis agere Deum, omnis malus aut ideo vivit ut corrigatur, aut ideo vivit ut per illum bonis exerceatur.

A rentur, ut non aliter electos liberari oportuisse, sicut Augustinus dixit quam tanta reprobatorum reiecta multitudine, fructuum ubertate convicti, ultro etiam fortassis qui aliter sentiunt, faterentur. Sed quia res prolixa est, iisque perceptis quae hactenus disseruimus, non ita multum necessaria, paucorum exemplorum & pessimorum hominum perfrictione contenti erimus. Quid enim Paganis, Hæreticis, Schismaticis, Iudæis, persecutoribus, inimicis pestilentius? Ex his tamen omnibus vide quanta in Ecclesiam electorum proficiscatur utilitas. Vtitur, inquit, gentibus Paganis ad materiam operationis religioe suae, hæreticis ad probationem doctrinae suae, schismaticis ad documentum stabilitatis suae, Iudæis ad comparationem pulchritudinis suae. Et in libris de Civitate Dei, de profectu verorum Ecclesiae filiorum quos praedestinos ibidem vocat, in hunc modum loquitur: Inimici omnes Ecclesiae quolibet errore caecantur, vel malitia depraventur, si accipiant potestatem corporaliter affligendi exercere eius patientiam: si tantummodo male sentiendo adversantur, exercent eius sapientiam: ut autem etiam inimici diligantur, exercent eius benevolentiam aut etiam beneficentiam sive suavisibili doctrina, sive terribili disciplina. Et in Psalmo centesimo-sexto de iisdem hæreticis foras ex Ecclesia prorumpentibus: Potuit illos pati intus semper, sed nos de illis non proficeremus. Cum autem separati sint & per quaestiones malignas inquietent nos, propositum est nobis ex illis & inquisitionis studium & timoris exemplum. Vnusquisque tremuit cum alterum videt esse tanquam ex illius exitu dicatur illi quapropter qui se putat stare videat ne cadat. Profunt ergo quia exierunt Nam si intus essent & tam mali essent nihil de illis proficeret. Similia de exercitatione profectuque filiorum Dei per filios diaboli reprobos, ipsumque adeo diabolum jam damnatum, per universas sancti Doctoris lucubrations sparsa sunt.

Qui & alium fructum indicat qui ex reprobis proficiscitur, & Quartus generalis dici posset ut videlicet electi ex impugnatione reproborum probentur, & ex ipsa eorum oppositione magis emineant. Contrarium enim contrarij sui oppositione lucet luculentius. Unde illa verba citati Psalms: Ut excludantur hi qui probati sunt

lib. 11. de Genesi ad li. cap. 6.

Gen. 32. super Exod.

Gen. 12. super Mat.

Psal. 54.

lib. 11. de vita relig. cap. 6.

lib. 11. de Civitate Dei. cap. 15.

1. Ps. 106.

In Ps. 106.

argento; in hunc modum idem Augustinus: *Quid, ut excludantur? Ut appareant & emineant illi qui sunt probati in eloquio Dei. Cum enim responderet haereticis ex necessitate edificantur Catholici ex utilitate hanc sententiam plane Paulus expressit: Oportet enim, inquit, haereses esse ut probati manifesti fiant in vobis. Oportet & tauros seducendo esse ut qui probati sunt argento manifesti sint, hoc est excludantur. Et in Epistola ad Maximum: Sicut ergo ipsi benignitate & patientia id est bonis Deum male utuntur. id est non corriguntur: Sic contra Deus etiam malis eorum bene utitur non solum ad iustitiam suam qua eis digna in fine retribuet, sed etiam ad exercitum eorum & profectum sanctorum in christo ut ex ipsa etiam malorum perveritate boni proficiant & probentur, & manifestentur, sicut Apostolus ait: Oportet haereses esse ut probati manifesti fiant inter vos. Quae sane manifestatio bonorum eo fit luculentior, quod non solum propria virtutibus luce, sed etiam ex malorum contrapositione splendidius micant. Oritur inde quippe in hoc mundo quaedam quasi anti-he-*

sis non verborum, qua praecipue dicentium sermo ornari solet, sed rerum ipsarum, quasi colorum oppositorum, ex quibus candidus nigro superatus magis eminet: Pictor, inquit Augustinus, novit ubi ponat nigrum colorem, ut sit decora pictura, & Deus novit ubi ponat peccatores ut sit ordinata creatura? Vel certe, quasi moruum atque paularum ex quibus decenter sibi connexis, magna concinnitas modulationis exurgit. De quo elegantius ad hoc propositum: Neque enim Deus ullum non dico Angelorum sed vel hominum creatur quem in seculo futurum esse praecisset nisi pariter noster. Quibus eos bonorum vsibus commodaret: atque ita ordinem seclorum tanquam pulcherrimum carmen, etiam ex quibusdam quasi antithetis honestat. Nam sicuti contraria verba contrariis opposita sermonis pulchritudinem reddunt, ita quaedam non verborum, sed rerum eloquentia, contrariorum oppositione B seculi pulchritudo componitur.

Epist. 141.

Serm. 110. de civitate cap. 5.

Lib. 11. de civitate cap. 10.

CAPVT XVI

Quo scopo & fructu reprobatum miscantur praedestinati, & juxta Scripturas, servituti destinati sint.

Propter huiusmodi igitur maximi momenti commoda quae praedestinati Dei filii ex reproborum hominum improbitate nascuntur, Deus etiam quosdam ex eis quibus iustitiam & sanctitatem dedit, quia tamen non sunt ab originalis perditionis massa discreti, non vult ejusdem sanctitatis perseverantiam tribuere, ut illi quibus per aliorum lapsus erudiri expedit, in expectata eorum prolapsione territi, sub divina gratia suspensus cautiusque gradiantur, nec de ipsa securitate superbiaut. Quod perspicaciter vidit & praclarissime diversis in locis tradidit sanctus Augustinus: Propter huius ergo utilitatem secreti (quo tegitur in hac vita quis de praedestinatorum numero sit) credendum est quosdam de filijs perditionis non accepto dono perseverandi usque in finem, in fide qua per dilectionem operatur incipere vivere, & aliquandiu fideliter ac iuste vivere & postea cadere, neque de hac vita priusquam hoc eis contingat, auferri. Quorum si numerus contigisset, tam diu haberent homines istum saluberrimum in timorem quo vitium elationis opprimitur, donec ad Christi gratiam qua pie vivitur pervenirent, deinceps iam securi nunquam se ab illo esse casuros. Quae praesumptio in isto temptationum loco non expedit ubi tanta est infirmitas, ut superbia possit generare securitas. Et in libro de dono perseverantiae, doctrinam istam saluberrimam aliquoties repetit: Hominiibus autem videtur omnes qui boni apparent fideles, perseverantiam usque in finem accipere debuisse. Deus autem melius esse iudicavit miscere quosdam non perseveraturos certo numero sanctorum suorum, ut quibus non expedit in huius vitae temptatione securitas non possint esse securi: multos enim a perniciosa elatione reprimat quod aut

A **A**postolus: *Quis propter qui videtur stare videat ne cadat. Et in libro de sancti Virginitate: An vero propter aliud credendum est permittere Deum ut miscantur numero professionu vestra multi & multa, casus & casura nisi ut his cadentibus timor vester augeatur quo superbia vestra comprimatur quem sic odit Deus ut contra hanc unam se tantum vult arere alij minus. Et ne quis e admittat hoc sola Dei permissione fieri, alibi aperte tradit, hoc providentissima Dei voluntate contingere: Ideo quippe sicut iam supra diximus, non perseverantur perseverantur ut esse discamus non alta sapientes, sed oem libis consentientes, & cum timore & tremore non rationis saluam operentur. Alibi indicat etiam Dei provisione ac dispositione fieri: Propter huius timoris utilitatem, ne regenerati & pie vivere incipientes tanquam securi alia sapiamus, quidam non perseverantur perseverantur Dei permissione vel provisione ac dispositione miscantur, quibus cadentibus territi cum timore & tremore gratiamur viam iustam, donec ex hac vita, qua tentatio est super terram transeamus ad aeternam, ut iam non sit elatio comprimenda nec contra eius suggestiones temptationesq, luctandum. Alibi vero, etiam esse necessarium propter profectum quem iam sapius tetigit, ut infirmi non perseveraturos reprobos in medio sui ferant. In omni congregatione multitudinis necesse est ut inveniantur mali. Deus enim qui novit exercendos, nos miscet nobis & non perseveraturos aut certe ita simulatos ut nec inchoaverint in quo perseverare debeant. Novit etiam necessarium esse nobis ut feramus malos & proficiat quod boni sumus. Ecce quantam fiducia docet Augustinus, non perseveraturos perseverantur, hoc est, reprobos praedestinati, Dei non solum permissio-*

Lib. de corr. & grat. c. 13.

Lib. de sancti Virginitate cap. 40.

Lib. de do. persever. c. 13.

Epist. 107. ad Vital.

Lib. de dono persever. c. 8.

10 Ps 44.

ne, sed etiam provisione ac dispositione, ac providentissima voluntate, & nostra hoc ipsum postulante necessitate misceri, ut videlicet si noluerint ipsi servare stabilitatem peccata vitandi, valeant ad exemplum quo possint peccata vitari. Arcana sane multumque mirabilis est ista Dei cum reprobis providentia, cujus radices nemo profundius quam Augustinus penetravit & luculentius: nimirum, ut ex tot tantisque testimonijs eius nosceremus, quod quemadmodum in humani generis institutione, totam creaturam corpoream, quae ratione caret ad eam quae rationis compassus est, hoc est, hominem referendo condidit servamque subiecit, ita in ejusdem reparatione reprobos omnes à minimo usque ad maximum, praedestinatorum filiorum suorum servos fecit, ut corporeis necessitatibus & admonitioni eorum, sive doctrina, & exercitationi, & spiritali profectui, sive scientes, sive necessitates quomodocumque famulentur.

Qua fore omnia utilitatem generi simul complexus est sanctus Prosper sancti Augustini studiosissimus imitator: Quod si quaeritur an de istis quos à vera religione impio error avertit aliqui boni profectum sanctorum & incrementum Ecclesiae providentia divina contulerit, inspicitur primum ipsa error Christi in qua magno scelere Iudaeorum &c. inspicitur Apostolorum gloriosa tolerantia &c. inspicitur demum innumerabilem Martyrum palma quibus de crudelissima infidelium servitia felix est collata victoria. Ac statim de haereticis aliisque reprobis Augustini mentem explicando subiicit: De illis quoque erroribus serventur nobis Dei bonitas sentiantur, quos Deus in Ecclesia contra Ecclesiam permiit exurgere, non utique eos creans aut fovens, sed per ipsos diligentiam florum suorum ad inquisitionem & custodiam veritatis exercens dicente Apostolo: Oportet haereses esse, ut probati manifesti fiant in vobis. Quis autem respiciens ad tenebras impii & ad illuminationem fidelium non ad gratias agendas Deo ex ipsa fiat collatione serventur; & in ruina pereuntium discat, in qua mala per liberum arbitrium fuerit nisi et per Dominum nostrum IESUM Christum Dei gratia subveniret? Haec ergo tanta utilitas, imò necessitas erudenda, exercenda, probanda, & manifestanda virtutis, vera ratio est, cur & singuli praedestinati & singulae congregationes reproborum hominum, & universa praedestinatorum filiorum Ecclesia tanto infidelium & haereticorum & malorum omnium generis hominum numero extrinsecus & intrinsecus, velut in sula Oceano, cingatur & perluatur: ut omnes et singuli ex reprobatorum, velut utentorum, servitute recipiant adiutorium; ex omnibus discant magnitudinem gratiae Dei, omnes exerceantur, omnes probentur, & ipsa comparatione ferventiores & humiliores fiant.

Quod quidem olim in Chanaan, repro-

A batorum omnium typo, expressum est, cum ei nomine maledicendo prophetabat: Maledictus Chanaan servus servorum sui fratris sui. Et in Esau, figura luculentiore luculentius, quando Rebecca consulenti respondit Dominus: Populusque populum superabit, & maior serviet minori. Nam sive populus ille major Iudaeus intelligatur, qui Christiano, sive reproborum universa societas, quae praedestinatorum civitati servitura prophetaur, utrobique modo sibi plenissime figura constat. Nam juxta primum allegoricae significationis typum dixit Augustinus: In quibus parvulus quasi luculentus & sacramentum, ut dixi magnam exhibentibus, & reprobi in Esau demonstrantur Iudaei & praedestinati in Jacob apparent Christiani. Ille enim Jacob unus parvulus sic garrulus multos in se praedestinos etiam parvulos demonstrabat. Juxta alteram vero, alio in loco: In eo quod Dominus respondit Rebecca &c. maior serviet minori, spiritali intelligentie carnales in populo Dei significantur per maiorem populum, & spirituales per minorem. Quos in factibus in Joannem vocat Populum qui eligitur & populum qui reprobatur; bonum populum, malum populum; quorum unus succedit in hereditatem, alter exheredatur, quamvis in visceribus unius Ecclesiae utrique luctentur. De Iudaeorum spiritali servitute, qua Christianis, tanquam filio minori in adoptionem assumpto, major ex divina condemnatione famulatur frequenter Augustinus: Iudaei sparsi per orbem terrarum, facti sunt quasi custodes librorum nostrorum, quomodo servi quando eunt in adiutorium Domini ipsorum portant post illos codices & seris sedent. Sic factus est filius maior filio minori. Nam aliquando movent nos aliqua in scripturis, & de Iudaeorum codicibus certi aliquid cognoscimus ideo ergo sparsi sunt, ut nobis libros serent. Maior ergo minori servit. Quos propterea captivos nostros vocat, quia studentibus nobis scripturae sacrae codices portant. Simili profus modo & populus reprobatus electo servit, ut iam satis superque ex diversis servitutum generibus per Augustinum declaratis intelligi potuit, & breviter ab eo figuram illam explicante, sed inadaequato sensu tangitur: Quo, inquis, ordine, maior populus serviet minori? Illo utique quo mali serviunt bonis, non utique obsequendo sed persequendo. Quomodo ergo mali serviunt bonis? Quomodo persecutores Martyribus, quomodo lima vel mallei auro, quomodo mola serviunt tritico, quomodo panibus coquantis formatae, ut illi coquantur, illi consumantur. Quomodo, inquam, mali serviunt? Quomodo in fornace aurifici palea servit auro, ubi sine dubio palea consumitur, & aurum probatur. Et brevissimè in Sermonibus de verbis Domini: Videtur ergo quia & mali necessary sunt bonis. In fornace quodammodo aurifici sumus, hoc est in hoc mundo. Si aurum non es, simul ardes. Si aurum es, palea tua est malus.

Prosper ad Quinct. 13. Gall.

Ibid.

Genes. 9.

Genes. 27.

lib. 2. de Synod. c. 20.

9. 73. in Genes.

Tract. 11. de Joann.

Serm. de Intra Jacobi in append.

In Psal. 109.

Serm. 78. de temp.

Serm. 53. de verb. Dom. c. 3.

CAPUT XVII.

Quam conveniens, imò post lapsum necessarius fuerit iste divinae providentiae modus.

EX his itaque fructibus tam multiplicibus & magnis & necessarijs, quos reprobi praedestinati famulando afferunt, sufficientissime liquet, nemini debere mirum videri, si Deus tantum reproborum hominum numerum creet, nutriat, conservet, & regat, quamvis neminem eorum salvum facere vel ab originali perditione liberate constituerit. Ad aliud enim servit, ad quod idonei sunt, & valde hoc rerum statu necessarii. Nempe ut in ipsis divinae vindictae qua peccatum plesti meruit, severitas ac iustitia, & in electos misericordiae magnitudo monstraretur. Nam qui istud exoticum praedestinationis & liberationis genus commenti sunt, quo Deus omnibus paratus & expositus introducit gratias suas in omnes indifferenter effundere, ut qui voluerit seipsum liberet, dum omnibus viscera electionis videntur velle patefacere, totam illam tam decantatam in Scripturis & Augustino dilectionem, qua praedestinos filios suos complectitur Deus, prorsus evacuavit. Nam & gratias illas congruas sine quibus vix audent, esse multum velint, libero arbitrio sufficiente tantum gratia munito, consensum voluntatis ascribere, ex peculiari Dei in eos quibus dantur electione proficisci negant, sed ex nescio quibus regulis providentiae, rerum etiam corporalium & brutarum, quarum ne statutus ordo violenter, creaturae rationalis perditio negligenda est. Ita dilectionem Dei augere fatagendo, minuunt, ad omnes extendendo, contrahunt, & imperite amplificando, suffocant. Et quae tandem gratiarum actio quam tantopere commendat electis Augustinus, debetur ab eis Deo, si nullum eis beneficium praeter ceteris excellentius, ipsorum intuitu ac dilectione donatum est? Regulis enim providentiae, quibus anseres & muscae, vinum & oleum gubernantur, non peculiari sui dilectioni debent, siquid forte fortuna in ipsorum caput ex manibus Dei lapsum fuerit, inter spargendum quaquaeversum adjuvantia. Sed absit, ut illud divinae severitatis & bonitatis aeternum altumque consilium, illa sapientissima & beneficentissima voluntas in rationalis creaturae salute procuranda, rerum naturalium regulis astringatur, atque inde gratiarum divinarum distributio pendeat, cum Augustinus dicat: Dei gratia non solum omnia sidera & omnes caelos, verum etiam omnes Angelos supergreditur. Sed istud per digressionem dictum sit.

Vide Less. 1.4
de praest. 4
reprob. sect. 4
no. 45. &
sect. 5. n. 57.
& 52. & 57.

Et. 2. ad
Bonif. c. 6.
Vide et lib.
de anno pers.
no. 12.

Vnum superest, quod adversus istam Dei providentiam opponi potest. Quid enim, inquit, opus est, ut Deus ad ista praedestinatiis conmoda procuranda reproborum opera cum

A tanto eorum dispendio utatur, cum illa documenta quae protulimus per lympidissimam sapientiae lucem cordibus eorum sine creaturarum rationalium perditione posset infundere? Respondeo, altius esse istud consilium Dei, quam ut ab homine forsitan investigari possit. Quamquam non importune responderi possit, id quod Augustinus Pelagio reposuit, cum simili misericordiam motus quaereret, cur Deus non potius ipsam superbiam sanaret, cum omnia sanare possit, quam ut ad eam comprimendam tot hominum peccatis uteretur: Hoc utique, replicabat Augustinus, agit, ut sanet omnia, sed agit iudicio suo nec ordinem sanandi accipit ab agro. Ita plane Deus omnia suos electos docere potest, cum sint omnes docibiles Dei, & omnes itidem aliter exercere potest, sed agit iudicio suo, nec ordinem docendi & exercendi accipit à discipulo, sed magistro. Ipse iudicat in hoc lapsorum hominum statu nihil esse convenientius, quam & sensibilibus exemplis eorum sensus adhuc carnales ferientibus, & luce simul divinitus affusa, mentis adjuvetur tarditas & pedetentim ruditas expellatur. Hoc enim in rebus etiam secularibus experimur, nullas aptius doctrinas, tenaciusque memoriae commendari, quam quas proprii vel alieni commodi vel incommodi experientia comprobaverit; nulla beneficia gratius coli, quam ea quibus cum alij careant, ingentibus eos calamitatibus implicari cernimus. Quae quidem tarditas mentis rationalis non est natura instituti hominis, sed poena damnati: ex qua factum est, ut non solum per sensibilia doceri debeat, quod ei semper naturale fuit, sed quod sensibilia signa non sufficiant, nisi experientia insinuat veritatis, observata praemium, contempta poena, seu propria seu aliena suffragetur. Qua de re Augustinus adversus Iulianum: Cur tanta mentis obusio, ut etiam plagis erudiatur tarditas eius? Quousque Iuliane gravis es corde? Nunquid si nemo peccasset; si natura humana in qua condita est bonitate mansisset, etiam in paradiso ad ista homo miserius, ut alia taceam nasceretur? Et in alio loco: Cum qua enim vanitate nasci, non solum veridica scriptura qua plangitur, verum etiam laboriosa & arduosa cura qua eruditur, ostendit. Haec igitur humani generis miseria postulabat, ut illi quos reparandos in aeternam vitam Dei gratia suscepisset, ex aliorum comparatione, quos in perditione relictos esse cernerent, multifariam multisque modis quos deduximus, docerentur, atque ita alterius videndo supplicium, quid sibi collatum esset ac liberatori suo deberetur, addiscerent. Cardinem istum divinae providentiae perfpicaciter vidit, & in huius rei quam

Lib. de nat.
& grat. c. 27

Lib. 1. opob.
imp. f. 62.

bid. f. 4.

rei quam tractamus declarationem luculentissime divinissimeque Augustinus exposuit. Cū enim quidam olim, quemadmodum etiam nunc, nescio qua misericordiae perversitate, moleste ferre viderentur, quod Deus crearet eos quos malos futuros mansurosque esse præciebat, respondet primum, non esse tales inutiles Deo, quia novit eos aliorum qui similiter lapsi sunt corrigendorum usus adhibere: *Habent enim, inquit, & ipsi locum suum quem in rebus impleant pro utilitate Sanctorum. Quis autem sobria consideratione dicat, melius non crearet quem præciebat ex alterius iniquitate posse corrigi, quam crearet etiam quem præciebat pro sua iniquitate debere damnari? Hoc est enim dicere, melius non esset, qui alterius malo bene utendo misericorditer coronaretur, quam esset etiam malus qui pro suo merito iuste puniretur.* Et quia statim occurrere poterat, id quod hoc loco nobis objectum est, videlicet creaturam illam peccatricem quam Deus liberare statuisset, sine alterius supplicij cōparatione posse corrigi, & proinde non opus esse, ut alia quæ peccatura & puniendi prævisæ est, crearetur, aut iniquitatibus iniquitates cumulatura servaretur, respondet, homines qui ex perditione liberandi sunt, jam esse tales, ut aliter nisi alieno conspecto supplicio corrigi nequant: *Ita si excellentior est creatura illa rationalis, quæ sine ullius pena cōparatione, sine ulla superbia Deo subditur, hoc est, beati Angeli, aliqua vero in hominibus ita creata est, ut in se Dei beneficium non possit agnoscere, nisi alterius videndo supplicium, ut non alium sapiat sed timeat, id est non de se præsidat, sed confidat in Deum qui recte intelligens dicat talis esse ista, qualis illa (in Angelis) nec videat se nihil aliud dicere quam non esset ista, sed sola esset illa? Itaque cum Apostoli verba protulisset, quod Deus in talibus malis hominibus vult ostendere iram ac demonstrare potentiam suam, eosque patienter sustinere, ut ostendat divitias gloriæ suæ, seu bonitatem in vasa misericordiae, tandem subnectendo concludit: Nihil itaque impertinet dicitur, non essent quibus Deus tantam beneficentiam misericordiae suæ tribueret, si aliter esse non possent nisi essent & hi, in quibus vindictæ iustitiam demonstraret. Cur enim non utriusque potius essent, quando in utrisque & bonitas Dei & æquitas prædicatur? Nimirum quia & reprobi, quam vis à se ipsis habeant voluntantē malam, à Dei tamen bonitate & æquitate habent & naturam bonam & iustam penam; sibi debitum locum, alijs exercitationis adminiculum, & timoris exemplum.*

Lib. 11. de Genes. ad Iur. c. 7.

Ibid. c. 8.

Lib. 11. de Genes. ad Iur. c. 8.

Ibid. c. 9.

Ibid. c. 10.

Ita si excellentior est creatura illa rationalis, quæ sine ullius pena cōparatione, sine ulla superbia Deo subditur, hoc est, beati Angeli, aliqua vero in hominibus ita creata est, ut in se Dei beneficium non possit agnoscere, nisi alterius videndo supplicium, ut non alium sapiat sed timeat, id est non de se præsidat, sed confidat in Deum qui recte intelligens dicat talis esse ista, qualis illa (in Angelis) nec videat se nihil aliud dicere quam non esset ista, sed sola esset illa? Itaque cum Apostoli verba protulisset, quod Deus in talibus malis hominibus vult ostendere iram ac demonstrare potentiam suam, eosque patienter sustinere, ut ostendat divitias gloriæ suæ, seu bonitatem in vasa misericordiae, tandem subnectendo concludit: Nihil itaque impertinet dicitur, non essent quibus Deus tantam beneficentiam misericordiae suæ tribueret, si aliter esse non possent nisi essent & hi, in quibus vindictæ iustitiam demonstraret. Cur enim non utriusque potius essent, quando in utrisque & bonitas Dei & æquitas prædicatur? Nimirum quia & reprobi, quam vis à se ipsis habeant voluntantē malam, à Dei tamen bonitate & æquitate habent & naturam bonam & iustam penam; sibi debitum locum, alijs exercitationis adminiculum, & timoris exemplum.

Cū verò objiceretur iterum ab adversariis, quod Deus etiam istorum voluntatem posset convertere in bonum, non respondet, ut nunc responderi solet, eum dare sufficientem conversionis gratiam, vel eos convertere quantum in se est, verum eum hoc posse, sed nolle; & hoc ipsum nolendo Deum providentissime sese gerere, quia hæc ipsa severitas alijs in bonum cedit: *Puto, inquit, paulo ante satis nos ostendisse non parvi boni esse rationalem creaturam etiam istam quæ malorum cōparatione caver malum. Quod genus bonæ creaturæ utriusque non esset, si quantum*

malas voluntates in bonum Deus converterisset & nullis iniquitati penam debitam infligeret, ac sic non esset nisi solum illud genus, quod nulla vel peccati vel supplicij malorum cōparatione proficeret. Ita velut auctore numero sitate excellentioris generis, ipsorum generum bonorum numerus minueretur.

Hic ergo tandem occurrebat objectio capitalis, esse igitur creaturas aliquas rationales, quæ alterius malo indigeant, ut corrigantur: Ergo, inquiebant, est aliquid in operibus Dei quod alterius malo indigeat, quo proficiat ad bonum? Quæ objectio eodem prorsus fundamento nititur quod supra diximus; quod Deus posset eis veritatem solâ sapientiæ infusione persuadere, sine alienæ perditionis exemplo. Sed vide, quanta vi spiritus eam & orationis infringat, & illum divinæ gubernationis ordinem in creaturæ lapsæ natura fundatam esse declarat: *Itane absurdum est & execrati sunt homines, nescio*

Ibid. c. 11.

Ibid.

quo studio contentions, ut non audiant, quibusdam punitis quam plurimi corrigantur? Quis enim paganus, quis Iudæus, quis Hæreticus non hoc in domo sua quotidie probet? Verum cum veniat ad disputationem inquisitionemque veritatis, nolunt advertere sensus suos homines ex quo opere divine providentiæ in eos venit imponendæ commotio disciplina: ut si non corriguntur, qui puniuntur, eorum tamen exemplo ceteri metuant, valeantque ad eorum salutem iustas penam aliorum. Numquid enim malitia eorum vel nequitia Deus auctor est, de quorum iusta pena consulit, quibus hoc modo consulendum esse constituit? Non utique: sed cum eos propriis vitis malos futuros esse præciseret, non eos tamen creare destitit, utilitatis estimans eorum quos in hoc genere ita creavit, ut AD BONVM PROFICERE NISI MALORVM COOPERATIONE NON POSSENT. Si enim non essent, nulli rei usque prodesse, parumne boni est actum ut sint, qui certe illi generi utiles sunt: quod genus quisquis non vult ut sit, nihil aliud agit, nisi ut ipse in eo non sit? Ecce quoties repetit Augustinus esse aliquas creaturas, quæ in se Dei beneficium non possint agnoscere, nisi alterius videndo supplicium: quæ aliter esse non possint corrigendæ, nisi essent & hi in quibus iustitiam demonstraret; quæ denique ad bonum proficere nisi malorum cooperatione non possent. Nempe quia tanta eorum est ruditas, tarditas, & in carnalis sensus depressio post peccatū, ex quo erigi debent, & proficere in bonum, ut nisi naturali rerum ordini vim perpetuam velit inferre Deus, non possint à miseria sua, nisi alienæ calamitatis consideratione & cōparatione revocari. Quæ sanæ ratio est, cur totius Augustinus istius cōparationis utilitatem prædicet, inculcetque necessitatem. Nam inde est quod explicans istam cōparationis necessitatem, ex peccato pullulasse, & in creaturæ lapsæ reparationem pulcherrimè adhiberi, in libris de Civitate Dei dicit: Nunc vero omnis quidem humana natura per peccatum primi hominis in vanitatem de veritate collapsa est &c. sed non vane Deus constituit omnes filios hominum. Quia & quos à vanitate liberat per mediatorum testimonium, & quos liberandos non esse præcivit ad utilitatem liberandorum & cōparationem duarum inter se &

Lib. 17. de Civit. c. 12.

contra.

contrario civitatum, non utique vane in totius ratio-
nalis creaturae pulcherrima atque inestimabilis ordina-
tione constituit. Hinc est quod in quaestione 2. ad
Eph. 4. q. 2. Simplorianum dicit: Intuere omnia opera altissi-
mi, duo contra duo, unum contra unum, utique ut
ex deteriorum comparatione emineant proficiantque
altiora, quae tamen per gratiam meliora sunt. Hinc
est, quod in Psalmos dicit: Mirum est & verum
quanto studio bonae spei parvuli accendantur ad recte
vivendam comparatione peccantium. Quo mysterio
agitur ut etiam haeretici esse permittantur: non quia
ipsi haeretici hoc volunt, sed quia hoc de peccatu eorum
divina operatur providentia, quae lucem & facit & or-
dinat, tenebras autem tantum ordinat, ut sit eorum
comparatio lux gratia, sicut haeticorum com-
paratio invidiosior est inventio veritatis. Ea quippe

A comparatione probati manifesti fiant inter homines
qui Deo noti sunt. Hinc est denique, quod illius
providentiae non tantum utilitatem, sed & ne-
cessitatem, non solum jam ante uberissime de-
claravit, sed etiam in superioribus saepe teti-
git, dum nonnunquam dicit, bonos dum ad-
huc infirmi sunt, opus habere malorum permixtio-
ne, ut eorum comparatione magna illis exhor-
tatio fiat: aliquando eos qui liberantur sic ope-
tuisse liberari, ut ex pluribus non liberatis osten-
deretur &c. aliquando, quod non apparet mi-
sericors gratia redimentis, quod lateat beneficium,
& similia quibus ostenditur, istum divinae pro-
videntiae modum esse naturae corruptae libe-
randorum prorsus consentaneum.

CAPVT XVIII.

Ostenditur injustitia querimoniae contra istam
sancti Augustini doctrinam.

EX quo jam evanescit illa multorum, A divina judicia non penetrantium, que-
rimonia, qua Dei severitatem erga re-
probos moleste ferunt. Non enim ani-
madvertunt, quantum suam iniquitatem in damna-
tione constituti sunt, quantum Dei aequitate de-
negato ipsi gratuita liberationis beneficio, in
damnatione relinquantur, quantum & quam
multiplicia per eos praestetur liberandis docu-
menta ac beneficia. Cur enim non mirantur
Angelis peccantibus non pepercisse Deum, sed
statim à commisso peccato rudentibus inferni
detractos, in tartarum tradidisse cruciandos?
Cur non mirantur Deum parvulos non solum
non liberasse, sed abrupto spatio clausoque sta-
dio liberationis, continuo ad inferorum poe-
nas ex hac vita rapuisse? Cur non mirantur
demonas etiam damnationis poenam undique
circumferentes, ad electorum documentum,
& exercitationem & ad majus reproborum
supplicium adhiberi? Cum ergo de istis &
similibus divinae severitatis exemplis neque mi-
randum, neque conquerendum esse fateantur,
desinant mirari & conqueri ad versus Deum aut
Augustinum, quod frequenter dicat, Deum
nolle eos ex perditione liberare, nolle eis subvenire,
nolle eos salvos fieri, & hominibus volentibus &
festinantibus nolle eis baptismum dari, & similia,
quibus voluntas Dei deliberata & fixa & im-
mutabilis significatur, non liberandi eos illo
postremo perfectae liberationis beneficio,
quotquot non sic liberandos esse judicavit.
Desinant igitur consequenter mirari & con-
queri, quod cum eos confestim Deus ad sup-
plicium, sine nota iniquitatis rapere poterit, ac
tandem rapere destinaverit, sinat illos tamen
sine liberationis gratia diutius in hac vita in
cupiditatibus varijs peccatisque volitari, & me-
rita suppliciorum, supplicij meritorum cumulare.
Nam & hoc ipso, quod ab ineunte aetate usque

ad decrepitam senectutem, reprobos nonnul-
los Deus in desideria cordis sui tradit, ut fidei
& gratiae prorsus expertes, faciant ea quae
non conveniunt, quisquis pie prudenterque
de rebus istis cogitat, justissimam originalis
iniquitatis poenam esse videt. Nam sicut ex
illa totum humanum genus confestim in poe-
nam damnationis precipitari merebatur, ita
etiam meretur, ut qui diutius ex eis viverent,
per errores, amores, doloresque diversos tan-
dem ad illud extremum cum desertoribus An-
gelis, vitiatoribus & possessoribus & conforti-
bus suis, sine fine supplicium raperetur. Ve-
rissimum est quippe illud sanctissimi & pro-
fundissimi Doctoris pronuntiatum: Ad iram
Dei pertinet istam, quicquid caeca & indomita concu-
piscencia faciunt libenter, & mali quicquid manifestus
operisque poenis patiuntur inviti. Sicut igitur ne-
mo iuste conqueri potest, quod invidiosae ante
adventum Christi in profundissima idololatri-
ae caecitate permiserit impia desertionis ori-
ginalis, per innumera peccata, poenas luere,
& aeterna magis magisque exaggerare suppli-
cia, dum in hac vita interim ordinem saeculi
praesentis exornant; ita nemo iuste murmura-
verit adversus Deum, quod etiam post adven-
tum Domini, reprobos in medio populi sui,
quem caelesti praedestinavit Civitati, oberra-
re, & peccata peccatis cumulare permittat,
quibus beneficium liberationis à massa perdi-
tionis impendere non decreverit: sed potius
magnopere gratuletur Deo, quod ex tam im-
pia & inutili hominum perditissimorum socie-
tate, tam admirabilem saeculi praesentis orna-
tum, tam magna multaque filiis suis praede-
stinatis documenta tradat, tam utile compa-
rationis speculum ob oculos ponat, tam ne-
cessariam virtutum quarumlibet exercitatio-
nem exhibeat, tam multifaria corporis & spi-
ritus adiutoria largiatur.

Vide haec &
similia fuisse
supra decla-
rata ex Aug.

Enchir. s. 27.

Epilogus